

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

**Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας**

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 21^ο, Αρ. 82. Απρίλιος - Ιούνιος 2020

“ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ”

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 21^ο, Τεύχος 82^ο, Απρίλιος - Ιούνιος 2020

Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Εκδότης-Διευθυντής: Π. Λεούσης

Συντακτική Επιτροπή: Π. Λεούσης, Δ. Βαρελάς

Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση.

Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

Υπεύθυνος τυπογραφείου: “NO+ADO”, Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 15. Εγγραφή € 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CONTENTS

Γράμμα του προέδρου	1	Editorial	1
Το θωρηκτό USS Missouri	2	The USS battleship Missouri	2
Slilky, ένα καινούργιο παιχνίδι	3	Slinky, a new game	3
Το ελικόπτερο	4	The helicopter	4
Τα ολοθούρια ή αγγούρια της θάλασσας	7	The sea urchins, or cucumbers of the sea	7
Το καουτσούκ	8	The rubber	8
Η Τουλίπα	10	The tulip	10
Ο Εριχθόνιος	12	Erichthonius	12
“Όχι βία”	13	“No violence”	13
Ας παίξουμε βόλους!	14	Let’s play taws!	14
“Selfrige Philatelic Centre”	16	“Selfrige Philatelic Centre”	16
Τα τρία πρώτα έργα του Πικάσο	19	The first three works of Picasso	19
Η ζυγαριά	20	The scale	20
Ο Σπάρτακος και ο θρύλος του	22	Spartacus and his legend	22
Η μάχη της Κρέσνας	25	The Battle of Cresna	25
Κάουρι, ένα παράξενο νόμισμα	26	Curry, a strange currency	26
Νέες εκδόσεις γραμ/μων Ελλάδας-Κύπρου	28	New stamp issues of Greece and Cyprus	28
Ο κινηματογράφος 3-D	30	3D film	30
Ο κουρκουμάς	31	The Turmeric	31
“Βιομηχανία σοκολάτας” (Συλλογή ενός πλαισίου)	32	“The chocolate industry” (One Frame collection)	32
Αχ, αυτό το πλάνο: Οι ποδοσφαιριστές όλου του κόσμου παίζουν για ένα κύπελο	44	Thematic plans: “The footballers all over the world play for a cup”	44

Φωτογραφία εξωφύλλου: “Εικόνα από αυτές που σπανίζουν στην εποχή μας”!

“THE THEMATIC PHILATELIST”

Quarterly Journal. Year 21th. No 82, April - June 2020

Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY

Editor-Director: Pantelis Leoussis

Editorial Committee: P. Leoussis, D. Varelas

Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens

Tel. +31- 210-2825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

The journal is distributed gratis to the members

Annual subscription € 15. New members' subscription € 5

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Λόγια & μουσική Π. Λεούση

Ύμνο για σένα θα τραγουδήσω, μικρό χαρτάκι χρωματιστό,
τις αρετές για να τιμήσω και για τα τόσα που σου χρωστώ.
Μικρό χαρτάκι, χάρη σε σένα γνώρισα φίλους, βρήκα χαρές,
γύρισα τόπους, κέρδισα επαίνους, ώρες εξαίσιες, μοναδικές.
Μ' έμαθες στην έρευνα, στην τάξη, μ' έκανες πιο πλούσιο, πιο σοφό.
Πάντοτε μη βρέξει και μη στάξει σ' είχα, με τσιμπίδι και φακό!
Μήνυμα αγάπης κ' αδελφосύνης στον κόσμο στέλνεις, ενωτικό,
πρέσβη της γνώσης και της ειρήνης, μικρό χαρτάκι, σ' ευχαριστώ.
Μικρό χαρτάκι αγαπημένο, με συντροφεύεις από παιδί.
Στις αρετές σου κεντώ και υπαίνω γνώση για τέχνη κι αισθητική.
Με ταξιδεύεις σ' άγνωστους κόσμους, μόρφωσης, γνώσης, πολιτισμού.
Κοντά σου βρίσκω καινούργιους δρόμους, στιγμές γαλήνης και στοχασμού...

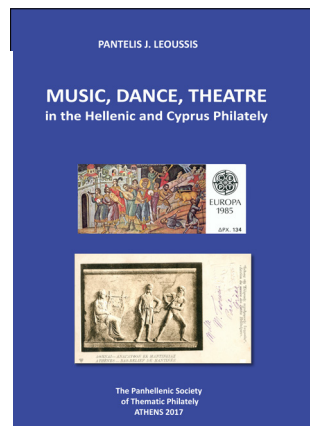
(Έκδοση του Συλλόγου μας)

BALKANFILA 2016 Χρυσό
ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο

(Έκδοση Ελληνικών Ταχυδρομείων)

BALKANFILA 2016 Μεγάλο Επίχρυσο

(Έκδοση του Συλλόγου μας)

ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο
EFIRO 2019 (Ρουμανία) Χρυσό

Ο "Θεματικός Φιλοτελιστής" έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:
EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012 Μεγάλο Αργυρό, ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2013
Μεγάλο Αργυρό, ΚΥΠΡΟΣ -ΕΛΛΑΔΑ 2014 Μεγάλο Αργυρό, EFIRO 2019 Μεγάλο Επίχρυσο

**Το γεγονός που όλοι περιμένουμε
και όλοι υποστηρίζουμε!**

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας:
www.thematic-philatelist.gr

Προς τους φίλους αναγνώστες...

Αγαπητοί φίλοι.

Βρίσκεται κανείς σε πραγματικό πρόβλημα όταν καλείται να συντάξει το κύριο άρθρο ενός φιλοτελικού περιοδικού σε συνθήκες τρίμηνης αναστολής όλων των δραστηριοτήτων των φιλοτελικών σωματείων, με τα εντευκτήρια να έχουν διακόψει τη λειτουργία τους, με τις διεθνείς εκθέσεις να έχουν αναβληθεί και με αυτά ακόμα τα νέα του εξωτερικού να φθάνουν με το σταγονόμετρο... Ο κορωνοϊός, εκτός από την κοινωνική και οικονομική ζωή, έκανε το «θαύμα» του και στον φιλοτελισμό.

Στο προηγούμενο κύριο άρθρο μας βρήκαμε ότι αυτή η τόσο ενοχλητική και γεμάτη ζημιγόνες συνέπειες πανδημία θα μπορούσε να έχει και ένα θετικό στοιχείο. Ότι δηλαδή θα μας παρουσιαζόταν η ευκαιρία να «ανοίξουμε τα σκονισμένα κλασέρ μας» που λόγω έλλειψης χρόνου είχαν μείνει κλειστά και ξεχασμένα, ότι «θα μπορούσαμε να ασχοληθούμε απερίσπαστοι στη βελτίωση των συλλογών μας» ή, ακόμα, ότι ίσως ήταν η κατάλληλη στιγμή να επιχειρήσουμε το ξεκίνημα μιας εξολοκλήρου νέας συλλογής

Όστόσο, ακόμα και αν αυτές οι «δυσνητικές δυνατότητες» είχαν εφαρμογή, θα ήταν αδύνατο να αντέξει κανείς ασχολούμενος με τα «κλασέρ», τα «κουτιά με τα σφραγισμένα» και τις «συλλογές», απομονωμένος επί τόσο μεγάλο διάστημα. Χωρίς τη θαλπωρή της φιλοτελικής συντροφιάς της Τετάρτης, χωρίς την «ανταλλαγή φιλοτελικού υλικού» που σε πολλούς δίνει νόημα στο πρωινό της Κυριακής (κάποτε τη λέγαμε "δημοπρασία"!), χωρίς το σχολιασμό από την ομήγυρη ενός «ωραίου κομματιού» που πρόσφατα ανακάλυψε ο τάδε συνάδελφος, χωρίς τα σχόλια των αποτελεσμάτων μιας πρόσφατης έκθεσης ή του καινούργιου βιβλίου του δείνα! Δεν πρέπει επίσης να ξεχνάμε και την, απαραίτητη για μερικούς, εβδομαδιαία καθιερωμένη «σπονδή στο Βάκχο», μετά το τέλος της εβδομαδιαίας συγκέντρωσης. "Σπονδή" που εκτός από την ικανοποίηση «γαστρός και ουρανίσκου», "ξελαμπικάρει" το μυαλό και δίνει την ευκαιρία συζητήσεων, αποφάσεων και επίλυσης σοβαρών και μη φιλοτελικών ζητημάτων!

Οι φιλοτελιστές στην πλειονότητά τους δεν άτομα μονήρη και εσωστρεφή. Όσο προτιμούν να βρίσκονται μόνοι και απερίσπαστοι όταν ασχολούνται στο σπίτι με τις συλλογές τους, τόσο αποζητούν την κοινωνικότητα και συντροφιά των συναδέλφων στις φιλοτελικές συνάξεις.

Ας όψεται λοιπόν ο κορωνοϊός, που ανέτρεψε την κοινωνική και φιλοτελική ζωή μας, και μας άλλαξε τις τόσες αγαπημένες μας συνήθειες. Είναι ο ίδιος που μας ανάγκασε για πρώτη φορά μετά από 20 χρόνια να μη συμπεριλάβουμε σε αυτό το τεύχος τη γνωστή στήλη ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑ ΣΑΣ ΝΕΑ. Ας ελπίσουμε και ας ευχηθούμε ότι θα καταλάβει σύντομα τον καημό μας, και δεν θα αργήσει να μας αφήσει ήσυχους!

Καλό καλοκαίρι (και υπομονή)!

Ο Πρόεδρος

Το θωρηκτό USS Missouri

Το θωρηκτό USS Missouri (BB-63) ήταν πλοίο που έμεινε στην ιστορία ως ο τόπος όπου υπογράφηκε η παράδοση της Ιαπωνικής Αυτοκρατορίας που σηματοδότησε το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ήταν λίγο μετά την ρίψη της ατομικής βόμβας από τους Αμερικανούς στις 6 Αυγούστου 1945 στη Χιροσίμα και, τρεις μέρες μετά, στο Ναγκασάκι. Όταν οι Ιάπωνες αντιλήφθηκαν ότι αυτό το νέο όπλο ήταν ακαταμάχητο. Είχαν ήδη θρηνήσει 110.000 αμάχους, θύματα των δύο ρίψεων, οπότε δεν υπήρχαν περιθώρια για συνέχιση του πολέμου. Ο αυτοκράτορας Χιροχίτο πήρε αμέσως πρωτοβουλία για συνεννοήσεις για παράδοση της Ιαπωνίας, παρακάμπτοντας τους άναυδους στρατιωτικούς. Έτσι, στις 2 Σεπτεμβρίου του 1945, το Μισούρι ως ναυαρχίδα του αμερικανικού στόλου υπό τον ναύαρχο Νίμιτς κατέπλευσε μαζί με άλλα πλοία στον όρμο του Τόκιο και, επάνω στο κατάστρωμά του, υπεγράφη η ιαπωνική συνθηκολόγηση.

Το Μισούρι πήρε το όνομά του από την ομώνυμη αμερικανική πολιτεία. Ήταν ένα θωρηκτό «Κλάσης Αϊόβα», το τρίτο και τελευταίο πλοίο του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ αυτής της σειράς. Άρχισε να ναυπηγείται το 1940 και μπήκε σε υπηρεσία τον Ιούνιο του 1944. Στο θέατρο του Ειρηνικού του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έλαβε μέρος στις μάχες της Ιβοζίμα και της Οκινάουα,

βομβάρδισε ιαπωνικά νησιά υποστηρίζοντας τις αποβάσεις των Αμερικανικών για την κατάληψή τους και, από το 1950 ως το 1953, συμμετείχε στις πολεμικές επιχειρήσεις της Κορέας. Το 1955 παροπλίστηκε, αλλά επανενεργοποιήθηκε και εκσυγχρονίστηκε το 1984 για να συμμετάσχει στον «Πόλεμο του Κόλπου» (αρχές του 1991). Το Μισούρι είχε εκτόπισμα 45.000 τόνων (58.000 με πλήρες φορτίο), μήκος 270 μ., πλάτος 33 μ. και βύθισμα 11.6 μ.

Ήταν εξοπλισμένο με 9 πυροβόλα των 406 mm διατεταγμένα σε τρεις τρίδυμους πύργους, 20 αντιαεροπορικά πυροβόλα των 127 mm διατεταγμένα σε 10 διδυμους πύργους, ανά 5 προς κάθε πλευρά. Έφερε επίσης και μεγάλο αριθμό τετράδυμων πυροβόλων των 76 mm που συμπλήρωναν την αντιαεροπορική του κάλυψη.

Η θωράκιση του ήταν ισχυρή. Από τον πρωραίο μέχρι τον πρυμναίο πύργο είχε πάχος 406 mm, ενώ εξίσου θωρακισμένο ήταν και το κύριο κατάστρωμα.

Έφερε τρία αεροπλάνα και ένα ελικόπτερο που εξυπηρετούνταν από πρυμναίο καταπέλτη. Υπήρχαν για να εξασφαλίζουν την από αέρος παρατήρηση του πυρός, ανίχνευση της θαλάσσιας περιοχής και για την κάλυψη άλλων αναγκών.

Οι τέσσερις τουρμπίνες του πλοίου απέδιδαν ιπποδύναμη 212.000 shp και ταχύτητα 35 κόμβων. Η ακτίνα δράσης του

Η πόλη Μισούρι του Κάνσας, από την οποία πήρε το όνομα το πλοίο.

Ο Ναύαρχος Νίμιτς

Από την τελετή παράδοσης των Ιαπώνων στο κατάστρωμα του θωρηκτού Μισούρι.

Από την επίσκεψη του ιστορικού θωρηκτού στην Κωνσταντινούπολη.

Μισούρι έφτανε τα 5.000 μίλια με ταχύτητα 30 κόμβων και 15.000 με ταχύτητα 17 κόμβων.

Τον Απρίλιο του 1946 το θωρηκτό Μιζούρι, μετά από εθιμοτυπική επίσκεψη στη Κωνσταντινούπολη, κατέπλευσε στο Φαληρικό όρμο ως

Το Μισούρι σε όμορφο γραμματόσημο Λιβερίας.

ναυαρχίδα υπό τον ναύαρχο Χιούιτ (Διοικητή Ναυτικών Δυνάμεων Ευ-

Γραμματόσημο Φιλιππίνων για τη «Νίκη» και σφραγίδα «Άνευ όρων Παράδοση της Ιαπωνίας, 2/09/1945»

ρώπης) ο οποίος και υποδέχθηκε στο πλοίο τον Αντιβασιλέα Δαμασκηνό, τον Έλληνα Πρωθυπουργό Π. Πουλίτσα και τον τότε Υπουργό Εξωτερικών Κ. Τσαλδάρη.

Τέλος, μετά από 17 χρόνια ενεργούς υπηρεσίας, το ιστορικό θωρηκτό έπλευσε το 1998 προς το Περλ Χάρμπορ, όπου παραμένει εκεί ως μουσείο.

Π. Λ.

Slinky, ένα νέο παιχνίδι

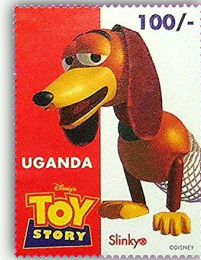
Η παρατηρητικότητα και επινοητικότητα ενός ναυτικού μηχανικού των ΗΠΑ, του Ρίτσαρντ Τζέιμς, έδωσε στον κόσμο του παιδιού ένα νέο παιχνίδι με το όνομα Σλίνκι. Συνέλαβε την ιδέα όταν το 1943, παρατηρώντας στο σπίτι του ένα προσυμπιεσμένο ελικοειδές ελατήριο να πέφτει από το τραπέζι και να αναπηδά στο πάτωμα.

Αφου το μελέτησε και το πατεντάρισε, το παιχνίδι βγήκε στην αγορά και γρήγορα κατέκτησε την Αμερική και πολλές χώρες.

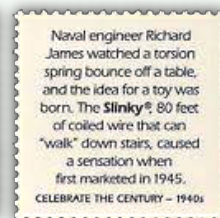
Το σλίνκι μπορεί να πραγματοποιεί μια σειρά από κόλπα, όπως να κατεβαίνει τα σκαλοπάτια μιας σκάλας (ή οποιοδήποτε θεωρητικά κεκλιμένο επίπεδο) καθώς τεντώνεται και επαναμορφοποιείται με τη βοήθεια της βαρύτητας.

Υπάρχουν σλίνκι πλαστικά και μεταλλικά, με τα πρώτα να είναι πολύ πιο αποτελεσματικά διότι διατηρούν πάντα το αρχικό τους σχήμα, π.χ. μετά από το κατέβασμα από τις σκάλες, ενώ το μεταλλικό αλλάζει σχήμα με τη χρήση, γεγονός που το καθιστά άχρηστο.

Οι ραδιοερασιτέχνες χρησιμοποιούν τα

Σκύλος με σώμα από ελατήριο σλίνκι.

Η πρωτογενής μορφή του σλίνκι. Στη γόμα το ιστορικό της δημιουργίας του.

slinkies για την κατασκευή κεραιών για να επικοινωνούν στα βραχεία κύματα, επειδή το σπειροειδές σχήμα τους επιτρέπει τη σημαντική μείωση του μήκους των κεραιών, γεγονός απαραίτητο όταν ο διαθέσιμος χώρος είναι περιορισμένος (σοφίτες κλπ.).

Λ. Τ.

Το ελικόπτερο

Οι πρωτοπόροι. Ο άνθρωπος από την μυθική εποχή του Δαίδαλου και του Ίκαρου, έκανε προσπάθειες να πετάξει πάνω από το έδαφος. Πέρα από τον μύθο, όμως, πίσω από κάθε εφεύρεση βρίσκουμε πάντα τους Κινέζους. Γύρω στο 400 π.Χ είχαν επινοήσει ένα ραβδί από μπαμπού, που στο ένα άκρο είχαν βάλει διακοσμητικά φτερά. Όταν ο χρήστης γυρνούσε το ραβδί, που χρησιμοποιούσαν σαν άξονα, με τις δύο παλάμες του γρήγορα, τα φτερά άνοιγαν και σήκωναν το ελαφρύ ραβδί κάθετα στον αέρα. Θυμίζει παιχνίδι που βλέπουμε σε πανηγύρια. Αυτός ήταν ο πρώτος «έλικας» που ίπτατο στον αέρα.

Η επόμενη, σοβαρότερη, προσπάθεια έρχεται στον μεσαίωνα, από τον Λεονάρντο Ντα Βίντσι (Εικ.1), ο οποίος σχεδίασε διάφορα «ιπτάμενα μηχανήματα», όπως το ορνιθόπτερο που μιμείτο την πτήση των πουλιών και ένα «γυροσκόπιο αέρος» το 1483. Το 1754 ο Ρώσος επιστήμονας Μιχαήλ Λομονόσοφ (Εικ.2), έβαλε ένα ακόμα λιθαράκι στην κάθετη πτήση. Σχεδίασε ένα μοντέλο χρησιμοποιώντας δύο έλικες που περιστρέφονται σε αντίθετες κατευθύνσεις

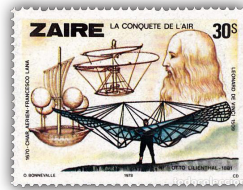
στον ίδιο άξονα.

Στα τέλη του 18ου αιώνα ο Σερ Τζορτζ Κεϊλντ (Εικ.3) σχεδίασε το πρώτο ανεμόπτερο για πτήση ενός ατόμου. Ακολούθησαν διάφοροι ακόμα που κατασκεύασαν μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα διάφορα πτητικά ανεμόπτερα και παραπλήσιες μηχανές κάθετης ανύψωσης.

Το ελικόπτερο στον 20ό αιώνα.

Από τις αρχές του αιώνα οι προσπάθειες για να γίνει ιπτάμενη κάθετη πτήση εντατικοποιήθηκαν. Το 1907, ο Γάλλος Paul Cornu κατασκεύασε ένα ελικόπτερο πλήρους μεγέθους, που τον σήκωνε από το έδαφος για λίγα λεπτά (Εικ.4, 5). Ωστόσο αυτό δεν ήταν ελεύθερη πτήση επειδή είχε προσδεθεί στο έδαφος με σχοινιά για λόγους ασφαλείας.

Το 1920, ο 25χρονος Ισπανός μηχανικός Χουάν ντε λα Κιέρβα (Εικ.6,8) άρχισε να ασχολείται με μια περίεργη μηχανική χειροτεχνία: ένα αεροπλάνο με φτερά που αντικαθίστανται από μια έλικα. Στις 17/01/1923 ο Κιέρβα με το τελευταίο του μοντέλο -το λεγόμενο Autogiro No. 4- (Εικ. 7,8) πέταξε περί τα 4 χιλιόμετρα γύρω από τη Μαδρίτη, πτήση η οποία θεω

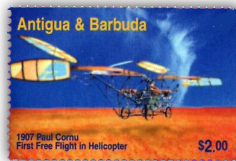
1

2

3

4

5

6

7

8

ρείται η πρώτη με ελικόπτερο.

Ο πατέρας των ελικοπτέρων. Ο γεννη-
μένος στο Κίεβο Ρώσος Ιγκόρ
Ιβάνοβιτς Σικόρσκι (1889
-1972) (Εικ. 9) ενδιαφέρθηκε
για την εξέλιξη των ελικοπτέρων
από τη νεανική του ηλικία. Εμπνευσμένος από τον
άρντο Ντα Βίντσι και

τα σχέδιά του, έφτιαξε
το πρώτο μοντέλο
πτήσης ελικοπτέρου
στην ηλικία των 12
ετών. Μετά τη Ρω-
σική Επανάσταση
εγκαθίσταται στις
ΗΠΑ και αρχίζει να
σχεδιάζει ελικόπτερα.
Στις 14 Σεπτεμβρίου
1939, ο ίδιος ο Σικόρ-
σκι πήρε το πρωτό-
τυπο μοντέλο του και
πραγματοποίησε την
πρώτη του πειραμα-
τική πτήση, με προ-
βλήματα, έχοντας
κι αυτός για λόγους
ασφαλείας δεμένο
το ελικόπτερο με
σχοινιά. Η πρώτη,
όμως, ελεύθερη πτή-
ση έγινε το Μάιο του 1940, ενώ
ένα χρόνο αργότερα σπάει
το παγκόσμιο ρεκόρ αντο-
χής πτήσης ελικοπτέρου για 1
ώρα, 32 λεπτά και 26,1 δευτε-
ρόλεπτα. Ήταν τότε που ανα-
φερόμενος ο Σικόρσκι στο δη-
μιούργημά του, το αποκάλεσε «αυτοκίνητο
του μέλλοντος».

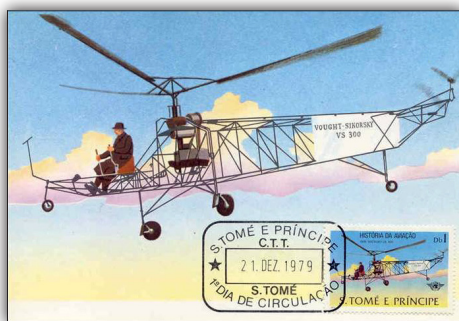
Τον Ιανουάριο του 1942 ο αμερικανικός
και βρετανικός στρατός αγόρασαν το στρα-

τιωτικό ελικόπτερο XR-4 που σχεδίασε ο
Σικόρσκι, ο οποίος, μετά από αυτό, καθιε-
ρώθηκε ως πρωτοπόρος στο
σχεδιασμό ελικοπτέρων μέχρι
το τέλος του Β Παγκοσμίου
Πολέμου.

Τα ελικόπτερα χρησιμο-
ποιήθηκαν ως μέσο μεταφο-
ράς προσωπικού (Εικ.10) και
τραυματιών (Εικ.11). Η ανα-
γκαιότητά του κατε-
δείχθη ιδιαίτερα στον
κορεατικό πόλεμο
(Εικ.12, 17) Χάρη στο
έργο αυτών των ενα-
έριων ασθενοφόρων
το ποσοστό θανάτου
από τις πληγές ήταν
το χαμηλότερο από
κάθε προηγούμενο
πόλεμο.

**Το ελικόπτερο
των πολέμων.**

Πριν
από το ξέσπασμα
του κορεατικού
πολέμου, τα μεγα-
λύτερα ελικόπτε-
ρα μπορούσαν να
μεταφέρουν μόνο
2 επιβάτες. Πρω-
τοπόρος στα διαθέσιμα μοντέ-
λα ελικοπτέρων ήταν ο Λάρι
Μπέλ το 1947. Στη συνέχεια
καθίσταται απαραίτητη για
τους μηχανικούς η αναγκαιό-
τητα μεταφοράς όσο το δυνα-
τόν περισσότερων ατόμων με
τα ελικόπτερα. Έτσι, το 1947
εμφανίζεται το ελικόπτερο που έμεινε στην
ιστορία ως «ιπτάμενη μπανάνα», λόγω του
σχήματος που σχεδίασε ο Φρανκ Πιασέ-
τσκι (Εικ. 13). Από την έναρξη του πολέμου

9a. Ο Σικόρσκι πετώντας το μοντέλο του VS 300

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

του Βιετνάμ υπήρχαν ελικόπτερα που μπορούσαν να μεταφέρουν πάνω από 45 στρατιώτες ή μέχρι σχεδόν 100 πολίτες. (Εικ. 14-16). Ο λόγος αυτής της απόκλισης είναι ότι οι πολίτες δεν έχουν όλα τα εργαλεία (σακίδια, τουφέκια, πυρομαχικά κλπ.) που πρέπει να φέρουν οι στρατιώτες.

Ο κάθετος χώρος που χρησιμοποιούν τα ελικόπτερα για απογείωση και προσγείωση τα καθιστούν χρήσιμα στο στρατιωτικό σχεδιασμό για να μεταφέρουν τους στρατιώτες πίσω από τις εχθρικές γραμμές (Εικ.17).

Ελικόπτερα πυρόσβεσης, ασθενοφόρα κλπ. Το ελικόπτερο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στον πόλεμο,

όσο και πολλαπλά χρήσιμο σε καιρό ειρήνης σαν μέσον πυρόσβεσης ικανό να πληξεί τη φωτιά στην εστία της (Εικ.18, 18α), στη διάσωση ατόμων ναυτικών, ορειβατικών ή χιονοδρομικών ατυχημάτων (Εικ. 19, 20), σαν ασθενοφόρο σε επείγοντα περιστατικά υγείας (Εικ.21), στη μεταφορά ταχυδρομείου σε περιοχές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (Εικ. 22, 23), καθώς και για αστυνομικούς σκοπούς (Εικ. 24, 25).

Τέλος, όλο και συχνότερα χρησιμοποιείται σαν μέσο μεταφοράς προσώπων, για να πληρωθεί η προφητεία του Σικόρσκι που το θεωρούσε, διορατικά, σαν το αυτοκίνητο του μέλλοντος.

Δημήτρης Βαρελάς.

21. 75 χρόνια ίδρυσης πολωνικής υπηρεσίας εθελοντών Διάσωσης και Μεταφοράς ασθενών με ελικόπτερο. Δεξιά ο ιδρυτής της Tomr M. Zaruski.

18α. Τεράστιος ο ρόλος των ελικοπτέρων στην κατάσβεση πυρκαγιών, ιδιαίτερα σε δύσβατες και δυσπρόσιτες περιοχές.

24

25

23

22

Τα αγγούρια της θάλασσας ανήκουν στην κατηγορία των εχινόδερμων, όπως οι αστερίες και οι αχινοί. Άλλα βρίσκουμε στα βάθη των ωκεανών, άλλα κατοικούν στα ρηχά και άλλα ζουν εν μέρει θαμμένα κάτω από τον πυθμένα του ωκεανού. Υπάρχουν περίπου 1.250 γνωστά είδη και πολλά από αυτά έχουν το σχήμα μαλακού αγγουριού.

Τρέφονται με μικροσκοπικά σωματίδια, όπως φύκια, μικροσκοπικά υδρόβια ζώα ή απόβλητα υλικά, τα οποία συγκεντρώνουν με 8 έως 30 σωληνωτά πόδια που μοιάζουν με πλοκάμια και βρίσκονται γύρω από το στόμα τους. Τα ζώα σπάζουν τα σωματίδια της τροφής τους σε ακόμα μικρότερα κομμάτια, τα οποία γίνονται χορτονομή για βακτήρια, ανακυκλώνοντας έτσι το οικοσύστημα του ωκεανού. Επιτελούν δηλαδή μια παρόμοια λειτουργία με αυτή των γαιοσκωλήκων στα χερσαία οικοσυστήματα.

Τόσο τα αγγούρια της θάλασσας, όσο και ιδιαίτερα τα αυγά και οι προνύμφες τους, αποτελούν λεία για ψάρια και άλλα θαλάσσια ζώα, ενώ τα απολαμβάνουν και οι άνθρωποι, ιδιαίτερα στην Ασία. Μερικά είδη μάλιστα εκτρέφονται ως λιχουδιές και θεωρούνται ακριβό πιάτο. Στην Κίνα, για παράδειγμα, το αγγούρι της θάλασσας στοιχίζει στα εστιατόρια έως και τρεις φορές πιο ακριβά από ότι το ψάρι ή το κρέας.

Όταν απειλούνται, κάποια από τα αγγούρια της θάλασσας απελευθερώνουν κολλώδη νήματα για να παγιδέψουν τους εχθρούς

τους. Άλλα έχουν την ικανότητα να ακρωτηριάζουν το σώμα τους ως αμυντικό μηχανισμό. Με βίαιες συσπάσεις των μυών τους εκκρίνουν από τον πρωκτό τους ορισμένα από τα εσωτερικά τους όργανα, τα οποία αναδημιουργούνται γρήγορα.

Τα αγγούρια της θάλασσας μπορούν να αναπαράγονται σεξουαλικά ή αγενή. Η σεξουαλική αναπαραγωγή τους είναι πιο χαρακτηριστική, αλλά η διαδικασία είναι ασυνήθιστη. Τα ζώα απελευθερώνουν ωάρια και σπερματοζώαρια στο νερό, και η γονιμοποίηση πραγματοποιείται όταν αυτά συναντιούνται. Αυτή η αναπαραγωγική μέθοδος, για να είναι επιτυχής πρέπει να υπάρχουν πολλά άτομα συγκεντρωμένα. Γι' αυτό και σε πολλά μέρη του ωκεάνιου βυθού φιλοξενούνται συχνά μεγάλες συγκεντρώσεις από αυτά τα αρχαία ζώα.

Ενδιαφέρον έχει μία ειδηση που απασχόλησε πρόσφατα τον ηλεκτρονικό τύπο. Συνελήφθησαν δύο υπήκοοι Κίνας οι οποίοι αλίευαν στον Μαλιακό Κόλπο ολοθούρια κάθε μεγέθους, τα αποξήρηναν και αποθήκευαν για να τα εξαγάγουν στη χώρα τους. Οι ποσότητες που είχαν συγγεντρώσει ξεπερνούσαν τα

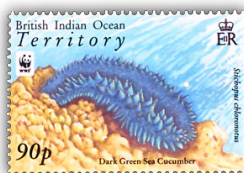
1.500 κιλά!

Να σημειωθεί ότι η αλίευση των «αγγουριών της θάλασσας» απαγορεύεται κατά το χρονικό διάστημα από 1 Ιουνίου έως και 31 Οκτωβρίου κάθε έτους, ενώ το ελάχιστο επιτρεπόμενο μέγεθος αλιείας τους υπόλοιπους μήνες είναι 15 εκατοστά.

Βασίλης Λιανός

Ολοθούρια σαλάτα: Γνωστή σπεσιαλιτέ της Μαλαισίας.

Το καουτσούκ

Η αληθινή ιστορία του ελαστικού αρχίζει πολύ πριν το τέλος του 15ου αιώνα, όταν μετά τις μεγάλες ανακαλύψεις, οι Ευρωπαίοι αρχισαν να παρατηρούν στην Κεντρική και Νότια Αμερική ένα άγνωστο στην Ευρώπη υλικό, του οποίου οι αυτόχθονες έκαναν καθημερινή χρήση. Από το λατέξ διαφόρων φυτών, όπως το καουτσουκόδεντρο (*Hevea brasiliensis*) και το guayule (*Parthenium argentatum*), οι ιθαγενείς Αμερικανοί παρασκεύαζαν μπάλες, επιστρώσεις υφασμάτων, δάδες τις οποίες στεγανοποιούσαν περνώντας τις από καπνό.

Χρησιμοποιούσαν το λατέξ επίσης ως φάρμακο και το συνέδεαν με τους μύθους της δημιουργίας, όπως π.χ. στο προκολομβιανό παιχνίδι «juego de pelota» (παιχνίδι της μπάλας) που παιζόταν σε διάφορες μορφές με μπάλα από καουτσούκ, παρομοιάζοντας τις κινήσεις της με τη διαδρομή του ήλιου. Αυτός ήταν και ο λόγος που το ελαστικό είχε γίνει ιερό.

Λέγεται πως ο Χριστόφορος Κολόμβος ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος που γνώρισε το

καουτσούκ.

Οι κονκουισταδόρες που ενδιαφέρονταν περισσότερο για το Eldorado, έφεραν κάποια δείγματα καουτσούκ στην Ευρώπη, αλλά καθώς δεν γνώριζαν τις εφαρμογές του έμεινε ανεκμετάλλευτο. Το πρόβλημα ήταν διότι το λατέξ είναι κολλώδες όταν εκτίθεται στο φως του ήλιου, λιώνει σε υψηλή θερμοκρασία, γίνεται εύθραυστο στο κρύο και τελικά γίνεται καφέ και πηζει όταν διατηρείται στον αέρα.

Ενώ για μεγάλο διάστημα το καουτσούκ έμεινε ξεχασμένο, αργότερα, προς το τέλος του 18ου και αρχές του 19ου αιώνα πολλοί επισημίτες, εφευρέτες και επιχειρηματίες επιχειρήσαν να το αξιοποιήσουν χωρίς επιτυχία, εξαιτίας των παράξενων ιδιοτήτων του. Αυτά μέχρις ότου εμφανίστηκε ένας άνδρας που λεγόταν Charles Goodyear, και ο οποίος επέμενε να βρει τρόπο για να υποτάξει αυτό το δύσκολο υλικό. Ο Goodyear (1800-1860) θυσίασε

την υγεία του, την οικονομική του κατάσταση, ακόμη και την οικογενειακή του ζωή, για να κερδίσει την μάχη με το υλικό αυτό που το

Ο Γκουντγιάρ κατάφερε να υποτάξει το ατίθασο καουτσούκ

Στις περισσότερες χώρες η συλλογή του καουτσούκ είναι κυρίως γυναικεία υπόθεση.

Γραμματόσημα που μας γνωρίζουν προϊόντα που παράγει η Μαλαισία, χρησιμοποιώντας τη μεγάλη παραγωγή της σε καθαρό καουτσούκ.

είχε ονομάσει «ελαστική γόμα». Στο τέλος τα κατάφερε, αλλά δεν μπόρεσε να ζήσει τόσο, ώστε να δει την επίδραση που άσκησε η ανακάλυψή του στο σύγχρονο κόσμο. Χρησιμοποιούσε συνεχώς προσμίξεις από διάφορα υλικά σε διάφορες αναλογίες, μέχρι που πέτυχε να βρει την σύνθεση που θα εξασφάλιζε διάρκεια στις ελαστικές ιδιότητες του καουτσούκ. Συνέβη εντελώς τυχαία, όταν κάποια μέρα ανακάλυψε ότι προσθέτοντας θείο και θερμαίνοντας το, το καουτσούκ διατηρούσε τις ελαστικές ιδιότητές του.

Η Νότια Αμερική παρέμεινε η κύρια πηγή ελαστικού από λάτεξ που χρησιμοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος του 19ου αιώνα. Το εμπόριο αυτό ελεγχόταν σε μεγάλο βαθμό από τα επιχειρηματικά συμφέροντα, αλλά κανένας νόμος δεν απαγόρευε ρητά την εξαγωγή σπόρων ή φυτών καουτσουκόδεντρου. Το 1876, ο Άγγλος Henry Wickham εξήγαγε λαθραία 70.000 σπόρους από τη Βραζιλία και τους παρέδωσε στους κήπους Kew Gardens της Αγγλίας. Από αυτούς τους σπόρους βλάστησαν μόνο 2.400. Τα σπορόφυτα εστάλησαν έπειτα στην Ινδία, τη Βρετανική Κεϋλάνη (Σρι Λάνκα), τις Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες (Ινδονησία), τη Σιγκαπούρη και τη Βρετανική Μαλαγιά. Η Malaya (τώρα χερσόνησος της Μαλαισίας) έγινε αργότερα ο μεγαλύτερος παραγωγός καουτσούκ.

Το καουτσούκ είναι στην πραγματικότητα το πρώτο «πλαστικό» που χρησιμοποιήθηκε από τον μοντέρνο άνθρωπο. Η υψηλή ελαστικότητά του, η εύκολη επεξεργασία του και η μεγάλη ευκολία με την οποία μπορούσε να μεταβληθεί σαν υλικό, συνέβαλαν ώστε

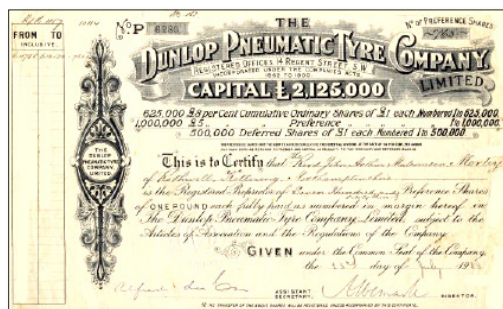
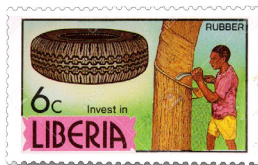
να διαδοθεί πολύ γρήγορα σε ολόκληρο τον κόσμο, ιδιαίτερα στην εφαρμογή του ως ελαστικό αυτοκινήτου.

Ο Σκωτσέζος κτηνίατρος John Boyd Dunlop (1840-1921) ήταν ο άνθρωπος που ασχολήθηκε εντατικά με την κατασκευή ελαστικών συσκευών και, προσπαθώντας να βελτιώσει το τρίκυκλο του παιδιού του, εφεύρε τα πνευματικά ελαστικά και τα ανέπτυξε για χρήση σε αγώνες ποδηλάτων. Αργότερα, το 1896, πούλησε τα δικαιώματα της εφεύρεσής του και δημιουργήθηκε η γνωστή Dunlop Pneumatic Tire Company.

Ενώ η ανακάλυψη του καουτσουκόδεντρου έγινε στην Βραζιλία, οι μεγαλύτερες χώρες παραγωγής του καουτσούκ είναι σήμερα η Μαλαισία, η Ινδονησία και η Ταϊβάν στην Ασία. Στις χώρες αυτές, η εξαγωγή γαλακτώδους χυμού από τα καουτσουκόδενδρα έχει εξελιχθεί σε τέχνη, η οποία περνάει από γενιά σε γενιά. Συγκεντρώνουν το χυμό μέσα σε μικρά δοχεία επάνω στο δένδρο,

όπως το ρετσίνι, αφού πρώτα χαράξουν με ιδιαίτερο τρόπο τον φλοιό του δένδρου. Η χάραξη γίνεται κατά το μισό της περιφέρειας του κορμού, και με πολύ συγκεκριμένη κλίση. Αυτή η ενέργεια δεν μπορεί ωστόσο να γίνεται συνεχώς. Γι' αυτό και υπάρχουν προγράμματα παραγωγής που περιλαμβάνουν περιόδους ανάπαυσης του δέντρου.

Την τεράστια ζήτηση του καουτσούκ των προηγούμενων ετών ήρθε να ανακόψει η εξέλιξη των συνθετικών υλών. Η εξέλιξη που δεν αφήνει τίποτα ανεπηρέαστο .

Ντοκουμέντο της «DUNLOP» του 1910

Η Τουλίπα

Βίτσα τουλίπα, μάγουλο της έγκνοιας,
σπλάχνο δροσάτο της φωτιάς...
Οδυσσέας Ελύτης

Πασίγνωστο και πολύ δημοφιλές γαιώφυτο (βολβός) που εμφανίζεται πριν από χίλια χρόνια στην Ασία, την μητέρα – γη μεγάλου αριθμού φυτικών ειδών. Την συναντάμε κυρίως στις περιοχές νοτίως των Ιμαλαίων μεταξύ Καυκάσου, Ιράν, Πακιστάν κλπ.

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, όταν επρόκειτο να γίνει ο γάμος του Δία με την Ήρα, η Γαία, προγαγιά των θεών του Ολύμπου, διέταξε να φυτρώσει στον κάμπο των Θεών ένα λουλουδένιο χαλί από χιλιάδες αγριολούλουδα, στο οποίο κυριαρχούσαν τουλίπες διαφόρων χρωμάτων.

Πρώτοι που εκτίμησαν την διακοσμητική αξία της τουλίπας ήταν οι Βυζαντινοί. Γι' αυτό και την επέλεξαν ως διακοσμητικό φόντο των αρχιγραμμάτων της Βίβλου στις χειρόγραφες αντιγραφές τους. Στο διάβα των αιώνων, την αισθητική και διακοσμητική αξία της αναγνώρισαν ακόμη και οι Οθωμανοί Σουλτάνοι. Οι επίσημες και καθημερινές ενδυμασίες τους ήταν διακοσμημένες με σχέδια εμπνευσμένα από τουλίπες και στους κήπους των παλατιών της Κωνσταντινούπολης η τουλίπα ήταν κυρίαρχο είδος. Οι περίοδοι που η Οθωμανική αυτοκρατορία ακμάζει ονομάζονται αιώνες της τουλίπας. Για τους σουλτάνους η τουλίπα εκφράζει την αγάπη. Στο παραμύθι «Χίλιες και μια νύχτες» ο Σουλτάνος εκφράζει την προτίμηση του για την εκάστοτε βραδινή οδαλίσκη προ-

σφέροντάς της μια τουλίπα.

Οι τουλίπες έχουν μέχρι σήμερα ιδιαίτερη θέση στους κήπους της Κωνσταντινουπόλεως. Κάθε χρόνο γίνεται το Διεθνές Φεστιβάλ Τουλίπας με την φύτευση 30 εκατομμυρίων βολβών που δημιουργούν ένα ονειρώδες χρωματικό σύνολο. Εκτός του ότι είναι σύμβολο της Πόλης αξιοποιείται και ως διακοσμητικό στοιχείο στα γνωστά κεραμικά Ισλίκ.

Η σημερινή παγκόσμια κηποτεχνική, ανθοκομική κληρονομιά, αξία και οικονομική σημασία της ξεκινά στα μέσα του 16ου αιώνα. Το 1551 ο πρόξενος της Αυστρίας στην Κωνσταντινούπολη έστειλε μερικούς βολβούς τουλίπας για καλλιέργεια και διακόσμηση κήπων στην Βιέννη. Το πανέμορφο λουλουδί εντυπωσίασε τον φημισμένο Γάλλο βοτανικό της εποχής Carolus Clausius. Γι' αυτό και αργότερα, όταν έγινε διευθυντής του Βοτανικού κήπου του Leyden, άρχισε να την καλλιεργεί συστηματικά.

Στα μέσα του 17ου αιώνα (1633-1637) η φήμη και η εμπορική της αξία τουλίπας εκτινάσσεται στα ύψη. Ο κόσμος καταλαμβάνεται από «τουλίπομανία». Η διακοσμητική της αξία αποκτά τέτοιο εμπορικό αντίκρισμα, ώστε μεταβάλλεται σε ανταλλακτικό μέσο και η τιμή της ανεβαίνει συνεχώς στο χρηματιστήριο του Άμστερνταμ, αποτελώντας ταυτοχρόνως αντικείμενο κερδοσκοπίας. Ένας βολβός πουλήθηκε στην τιμή των 5200 φιο-

Το αγαπημένο λουλούδι των Τούρκων, ακόμα και στα κεραμικά «Ισλίκ».

προς τιμή του Clausius.

Τοπίο από τα συνήθη στη «χώρα της τουλίπας».

ρινιών, ποσό αντίστοιχο του διπλάσιου ετήσιου κέρδους ενός εμπόρου ή της αξίας ενός κοπαδιού 160 καλοθρεμμένων χοίρων. Αυτή η υπερβολική ζήτηση και η κερδοσκοπία που προκλήθηκε στη συνέχεια, επέφεραν ένα από τα πρώτα σημαντικά οικονομικά κρίσιμα στην ιστορία της Ευρώπης (1637), με αποτέλεσμα να χαθούν πλήθος κεφαλαίων και περιουσιών σε ελάχιστο χρονικό διάστημα.

Αυτό όμως δεν εμπόδισε κατοπιν την ανάπτυξη της καλλιέργειας που είχε πλέον αρχίσει στο Ολλανδικό Πανεπιστήμιο του Leyden, με αποτέλεσμα να αναδειχθεί η Ολλανδία ως η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα διαφόρων βολβών, και κυρίως τουλίπας. Σήμερα η Ολλανδία κατέχει άνω του 70% της παγκόσμιας παραγωγής, γεγονός που την κατέστησε παγκόσμιο κέντρο διακίνησης ανθοκομικών προϊόντων μέσω του ειδικού χρηματιστηρίου που εδρεύει στο Aalsmeer. Αλλά και η ετήσια έκθεση ανθισμένων βολβών στο πάρκο Keukenhof, όπου η τουλίπα κυριαρχεί, αποτελεί κύριο γεγονός για την οικονομική ζωή της Ολλανδίας.

Ωστόσο, η ανατροπή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής που προκάλεσε η παγκόσμια επιδημία του Κορονοϊού εφέτος στον πλανήτη, επέφερε τεράστια καταστροφή στην εγχώρια και Ολλανδική παραγωγή ανθέων λόγω αδυναμίας διάθεσής τους.

Εκτός της Ολλανδίας και της Τουρκίας, εορταστικές εκδηλώσεις με κυρίαρχη την τουλίπα οργανώνονται σε πολλά μέρη του κόσμου, όπως π.χ. στο Πολέμι της Κύπρου ή στο Πιτέστι της Ρουμανίας, όπου με το όνομα «Συμφωνία της Τουλίπας» διεξάγονται από το 1978 πολυήμεροι εορτασμοί.

Υπάρχουν περισσότερα από εκατό είδη τουλίπας, με ποικίλα χαρακτηριστικά, όπως

μονόχρωμες ή ποικιλόχρωμες, με μονό ή διπλό άνθος, διάφορο ύψος ή πρωιμότητα άνθησης, ποικιλία σχήματος πετάλων κλπ. Όλες οι ποικιλίες έχουν δημιουργηθεί για εμπορικούς σκοπούς, με γενετικές διασταυρώσεις.

Ωστόσο, οι γενετιστές δεν κατάφεραν να πραγματοποιήσουν το όνειρό τους: τη δημιουργία της μαύρης τουλίπας! Πλησίασαν στην απόχρωση, χωρίς όμως να φτάσουν στο πραγματικά μαύρο χρώμα.

Η τουλίπα, ως αυτοφυές είδος, απαντάται στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, κυρίως στις ανατολικές ακτές της (Ελλάδα, Τουρκία, Κύπρος κλπ.). Από τα εκατό και πλέον είδη παγκοσμίως, στην Ελλάδα έχουμε τουλάχιστον δέκα, διαφόρων χρωμάτων και μεγεθών. Τα βρίσκομε στη Λακωνία, Αργολίδα, Κρήτη, Χίο, Λέσβο, Ρόδο.

Σε κάθε περιοχή, προσοδίδεται συχνά στις τουλίπες ιδιαίτερη τοπική ονομασία. Στα Κύθηρα, για παράδειγμα, τις αποκαλούν «καστανιόλες» λόγω του βολβού τους που προσομοιάζει με κάστανο. Στην Χίο, η οποία φιλοξενεί σχεδόν όλα τα ελληνικά είδη, υπάρχουν ονόματα όπως «τουρκοκλαλάδες», «φραγκοκλαλάδες» και «λαλαδάκια». Η Βοιωτία έχει δώσει το όνομα της σε μια κόκκινη τουλίπα που εμφανίζεται σε διάφορα μέρη της Ελλάδος και κυρίως στα νησιά. Ιδιαίτερα ονόματα για την τουλίπα συναντάμε επίσης σε πολλά άλλα μέρη της χώρας.

Πολλοί «λάτρεις της Φύσης» θεωρούν δικαίωμα τους να τα κόβουν για το «σπίτι» αυτοφυείς τουλίπες και άλλα γαιόφυτα, βότανα, ορχιδέες κλπ., προκαλώντας μεγάλη ζημία στον φυτικό πλούτο μας.

Γιάννης Σπαντιδάκης
Γεωπόνος Κηποτέχνης

Τουλίπες στην Κύπρο και η «βιοϊτική» στην Ελλάδα.

«Συμφωνία της τουλίπας»

«Μαύρη τουλίπα». Έκδοση για τη γιορτή της άνοιξης και των λουλουδιών της Κωνσταντινούπολης. Δεξιά, τουλίπα σύμβολο της ισλαμικής επανάστασης του Ιράν.

Ο Εριχθόνιος

Μια φορά κι έναν καιρό, η θεά της σοφίας και του πολέμου Αθηνά χρειαζόταν κάποια νέα όπλα. Γι' αυτό και επισκέφτηκε το εργαστήριο του αδελφού της Ηφαίστου, θεού της μεταλλουργίας. Ο Ήφαιστος εντυπωσιάστηκε από την ομορφιά της Αθηνάς, ένωσε βαθιά ερωτική έλξη και προσπάθησε να την βιάσει. Όμως η Αθηνά, γνωστή για την επιμονή της να μείνει για πάντα παρθένα, πολύ περισσότερο διότι θα επρόκειτο για αιμομιξία, αντέδρασε. Ο Ήφαιστος, αν και χλωός, την πρόλαβε την ώρα που προσπαθούσε να ξεφύγει και να κρυφτεί κάπου. Στη διάρκεια της πάλης μεταξύ τους, η Αθηνά πλήγωσε τον επίδοξο βιαστή με το δόρυ της και το σπέρμα του χύθηκε επάνω στον μηρό της. Η θεά, τότε, το σκούπισε γρήγορα με ένα μάλλινο πανί και το πέταξε επάνω στο χώμα.

Όταν όμως το σπέρμα ήρθε σε επαφή με τη γη, αμέσως γονιμοποιήθηκε και γεννήθηκε ο Εριχθόνιος. Γι' αυτό και ο Εριχθόνιος θεωρείται γιος του Ηφαίστου και της Γαίας (γης).

Παρά την απέχθειά της για το συμβάν, η Αθηνά, ατελής μητέρα, περιμάζεψε το παιδί και το ονόμασε Εριχθόνιο (από το ξριον -μαλλί- που χρησιμοποίησε για να σκουπιστεί, και τη χθόνα, τη Γη, που το κυοφόρησε), ενώ το μέρος που το εγκατέστησε για να μεγαλώσει το ονόμασε Ερέχθειο. Τελικά, αποφάσισε να γίνει προστάτιδα του νεογέννητου μωρού

και να το αναθρέψει η ίδια. Ήθελε όμως, για δικούς της λόγους, αυτό να μείνει μυστικό. Γι' αυτό και τοποθέτησε το μωρό σε ένα μικρό καλάθι.

Όταν κάποτε έπρεπε να πάει στην Πελλήνη για να φέρει ένα βουνό προτείχισμα στην Ακρόπολη, εμπιστεύτηκε το καλάθι στην Πάνδροσο, μία από τις κόρες του βασιλιά της Αθήνας Κέκροπα, με την εντολή να μην το ανοίξει πριν επιστρέψει η ίδια. Όμως οι άλλες δυο κόρες του Κέκροπα, η Άγραιλος και η Έρση, άνοιξαν το καλάθι από περιέργεια και αντίκρισαν το παιδί. Η φρίκη που δοκίμασαν μεγάλη. Είχε σώμα που τέλειωνε σε ουρά φιδιού, όπως τα περισσότερα όντα που γεννήθηκαν από τη Γαία.

Τρομοκρατημένες από το θέαμα οι κοπέλες τρελάθηκαν και αυτοκτόνησαν πέφτοντας από το βράχο της Ακρόπολης.

Η Αθηνά συνέχισε να προστατεύει τον Εριχθόνιο, τον οποίο ανέθρεψε μέσα στον ιερό περίβολο του ναού της, στον ιερό βράχο. Τον προστάτευε ακόμα και όταν ενηλικιώθηκε, ο Κέκροπας του έδωσε την εξουσία και έγινε βασιλιάς της Αθήνας (ή ο ίδιος ο Εριχθόνιος την κατέλαβε διώχνοντας τον Αμφικτύωνα).

Όπως και να έχει, ο Εριχθόνιος υπήρξε ένας από τους πρώτους βασιλιάδες της πόλης.

Ως βασιλιάς της Αθήνας πια, ο Εριχθόνιος θα νυμφευθεί την Ναϊάδα Πραξιθέα, και θα γίνει πατέρας ενός γιού, του Πανδίωνα,

Ο ασυγκράτητος Ήφαιστος εκσπερμάτισε στο μηρό της παρθένου Αθηνάς.

Η Γαία που κυοφόρησε τον Εριχθόνιο, τον παραδίδει στην «ανάδοχη μητέρα» Αθηνά παρουσία του Κέκροπα (δεξιά).

Η Αθηνά εγκατέστησε τον Εριχθόνιο στο Ερέχθειο.

Οι κόρες του Κέκροπα ανοίγουν το καλάθι με το μωρό Εριχθόνιο. (Πίνακας του Ρούμπενς)

ο οποίος μετά από 50 χρόνια μακράς βασιλείας του πατέρα του, θα τον διαδεχτεί στον αθηναϊκό θρόνο.

Έχοντας λάβει λαμπρή μόρφωση από την Αθηνά, ο Εριχθόνιος ήταν σε θέση να διδάξει πολλά πράγματα στους Αθηναίους. Μεταξύ αυτών

περιλαμβάνονται το όργανο της γης, η τήξη του αργύρου και η ζεύξη των αλόγων. Λέγεται μάλιστα ότι το τέθριππο άρμα ήταν δική του εφεύρεση.

Ο Εριχθόνιος, ευγνώμων για όσα έκανε η Αθηνά γι' αυτόν, δεν έπαψε ποτέ να την τιμά με κάθε τρόπο. Ήταν μάλιστα ο ιδρυτής των Παναθηναίων, της γιορτής που ίδρυσε και καθιέρωσε προς τιμήν της θεάς.

Όταν πέθανε ο Εριχθόνιος, ο γιος του Πανδίωνας έθαψε τον πατέρα του στον τόπο που είχε μεγαλώσει, στο Ερέχθειο. Ο Ηρόδοτος (8.41) και ο Αριστοφάνης (Λυσιστράτη 759) αναφέρουν ότι στον ναό ζούσε ο μεταμορφωμένος σε φίδι Εριχθόνιος, στον οποίο οι Αθηναίοι πρόσφεραν κάθε μήνα μελόπιτες σε μια ιδιαίτερη γιορτή.

Ιδρυτής των Παναθηναίων ο Εριχθόνιος

των βρεφών. Γι' αυτό και οι Αθηναίοι συνήθιζαν να βάζουν στις κούνιες των μωρών τους χρυσά φίδια ως φυλακτά, ενώ άλλοι θεωρούσαν τα μωρά-φίδια φυλάκες γενικότερα.

Η κόρη του Κέκροπα Πάνδροσος, βλέπει με φρίκη τον Ερυχθόνιο (Λεπτομέρεια του προηγούμενου πίνακα).

Π. Α.

"ΟΧΙ ΒΙΑ"

Ο Σουηδός καλλιτέχνης Carl Fredrik Reuterswärd (1934 – 2016) έμεινε περισσότερο γνωστός για το χάλκινο γλυπτό του με τίτλο "Όχι βία". Αναπαριστά ένα γιγαντιαίο περιστροφικό τύπου Colt Python 357 Magnum με την κάννη δεμένη κόμπο και το στόμιο προς τα πάνω. Ο καλλιτέχνης δημιούργησε αυτό το γλυπτό μετά τη δολοφονία του φίλου του, τραγουδιστή και ακτιβιστή της ειρήνης Τζον Λένον, το 1980, αναπακρινόμενος στο αίτημα της Γιόκο Όνο.

Αρχικά, το γλυπτό τοποθετήθηκε στο Central Park της Νέας Υόρκης, κοντά στην κατοικία του ζεύγους Τζον Λένον - Γιόκο Όνο. Το 1988, η κυβέρνηση του Λουξεμβούργου δώρισε ένα αντίγραφο του γλυπτού στα Ηνωμένα Έθνη, το οποίο τοποθετήθηκε έξω από την έδρα των Ηνωμένων Εθνών, στη Νέα Υόρκη, και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, δήλωσε:

"Το γλυπτό Non-Violence όχι μόνο προίκισε τα Ηνωμένα Έθνη με ένα πολύτιμο έργο τέχνης, αλλά και εμπλούτισε τη συνείδηση της ανθρωπότητας με ένα ισχυρό σύμβολο που συμπυκνώνει με απλές καμπύλες τη μεγαλύτερη ευχή του ανθρώπου. Αυτού που προτιμά την ειρήνη από τη νίκη."

Υπάρχουν 30 αντίτυπα αυτού του γλυπτού σε όλο τον κόσμο, δέκα από τα οποία στη Σουηδία και ένα στο Πεκίνο.

Λ. Τ.

Ας παίξουμε βόλους!

Η καταγωγή αυτού του παιχνιδιού παραμένει άγνωστη. Η πρώτη γνωστή εμφάνισή του φαίνεται να χρονολογείται στα χρόνια της αρχαίας Ελλάδας. Οι Έλληνες έπαιζαν βόλους με οστάρια, κάστανα, καρύδια, ακόμη και με ελιές. Στόχος του παιχνιδιού ήταν να τους πετούν από απόσταση μέσα σε μια τρύπα.

Οι Ρωμαίοι προτιμούσαν καρύδια και φουντούκια, τα οποία χρησιμοποιούσαν σε πολλά ακόμα παιχνίδια, σε σημείο που τα καρύδια είχαν συνδεθεί με την παιδική ηλικία. Όταν κάποιος θεωρείτο ότι έβγαινε από την παιδική ηλικία, λέγανε ότι «nucis relinqueret» (άφηνε τα καρύδια!)

Ένας τρόπος παιχνιδιού με καρύδια ήταν το «ludus castellorum». Τοποθετούσαν στο έδαφος τρία καρύδια σε τρόπο που να σχηματίζουν τρίγωνο. Κατόπιν πετούσαν ένα τέταρτο, το οποίο ότι έπρεπε να βρε-

θεί όσο το δυνατό πιο κοντά στο κέντρο του τριγώνου.

Άλλο παιχνίδι ήταν η δημιουργία μιας μικρής πυραμίδας από καρύδια και η προσπάθεια να την σημαδέψουν με άλλο καρύδι που πετούσαν από μακριά.

Μία άλλη ποικιλία πιο δύσκολου παιχνιδιού παιζόταν σε επικλινές έδαφος. Από το υψηλό σημείο του εδάφους άφηναν να κυλίσουν καρύδια με σκοπό να κτυπήσουν άλλα που ήταν παρατεταγμένα πιο κάτω. Όποιος πετύχαινε ένα καρύδι, αυτό γινόταν δικό του.

Τέλος, υπήρχε και το παιχνίδι Orca. Συνίστατο στο πέταμα των καρυδιών στο στόμιο ενός αμφορέα, ή –σε έλλειψή του– σε μία τρύπα στο έδαφος. Πρόκειται για παιχνίδι που ήταν περισσότερο διαδεδομένο στην Ελλάδα. Παιζόταν με έξη καρύδια που τα αγόρια έφεραν μαζί τους σε ειδικό σακουλάκι ή, τα κορίτσια, σε ειδική ραφή

Βόλοι: Ένα από τα «Παιχνίδια της παλιάς γειτονιάς»

Τα παιχνίδια με τους βόλους είναι γνωστά και στις πέντε ηπείρους.

στην άκρη του χιτώνα τους.

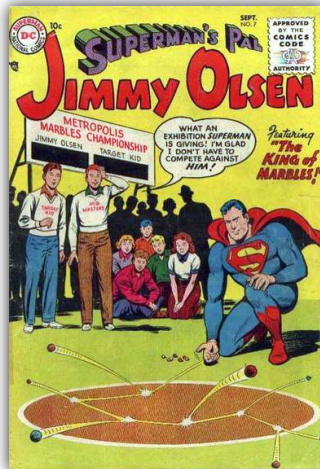
Χρειάστηκε να φτάσουμε σχεδόν στον 18ο αιώνα για να γίνουν οι βόλοι τέλεια σφαιρικοί. Ήταν κυρίως από πηλό (όπως τους γνωρίσαμε και εμείς!), αλλά και από πέτρα, γυαλί, αχάτη και μάρμαρο. Τα παιδιά παίζανε κυρίως με τους φθηνούς, ενώ τους πιο πολυτίμους τους κρατούσαν σαν συλλογή.

Παιχνίδι της εποχής με βόλους ήταν και αυτό που παιζόταν με δύο κύκλους. Ο πρώτος, με διάμετρο περίπου 30 εκ, και ο δεύτερος, γύρω από τον πρώτο, με αρκετά μεγαλύτερες διαστάσεις. Τα παιδιά στέκονταν γύρω από τον μεγάλο κύκλο και προσπαθούσαν να σημαδέψουν τους βόλους που βρισκότουσαν στον μικρό. Όποιος κατάφερε να βγάλει βόλο έξω από τον μικρό κύκλο, αυτός γινόταν δικός του.

Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι δεν φαίνεται να έχουν αλλάξει πολλά πράγματα από τα αρχαία χρόνια στον τρόπο που παιζόντου-

Άλλου προτιμούν τους βόλους τα κορίτσια. Στην Κύπρο, περισσότερο τα αγόρια.

Μέχρι και ο Σούπερμαν δεν παρέλειψε να παίξει βόλους. Και ως «Σούπερμαν», τα κατάφερε μια χαρά. Έγινε «βασιλιάς του παιχνιδιού»!

σαν οι βόλοι. Αρκεί να θυμηθούμε το «καπιτόλι», το «τριγωνάκι» με τον «μπάστακα», το «μπάζ» και τα άλλα συναφή. Η μόνη διαφορά ήταν στα υλικά που ήταν κατασκευασμένοι. Εμείς τους γνωρίσαμε αρχικά από πηλό βαμμένο με έντονα χρώματα ή, όταν -σπανιότερα- το χαρτζιλίκι το επέτρεπε, από γυαλί (γκαζάκια). Τέλος, σε λίγες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν και μεταλλικά σφαιρίδια που βγάζαμε από ρουλεμάν (κουρσούμια).

Στις μέρες μας, η μακρά ιστορία των παιχνιδιών με βόλους φαίνεται πως έφτασε στο τέλος της, τουλάχιστον στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες. Αυτό ήταν και ο λόγος που το το ελληνικό γραμματόσημο του 2012 εντάχτηκε, πολύ σωστά, στα «Παιχνίδια της παλιάς γειτονιάς». Πρώτον, διότι δεν υπάρχει πια «γειτονιά», και δεύτερον, ακόμα και αν υπήρχε, τα παιδιά της θα προτιμούσαν και αυτά το play station, το sega και τα άλλα συναφή.

Άλλα χρόνια!

Λάκης Τσάκωνας

Ισραήλ, Κίνα, Αλγερία, Μονακό: Παντού το παιχνίδι με τους βόλους ήταν δημοφιλές.

Αποκαλύψεις της θεματικής περιέργειας και έρευνας!

«Selfrige Philatelic Centre»

Πρώτη φορά που γνώρισα την ύπαρξη του Harry Gordon Selfridge ήταν γύρω στα 1990. Ήταν τότε που διαβάζοντας τυχαία την αυτοβιογραφία της Αμερικανίδας χορεύτριας Ιζαντόρα Ντάνκαν (Εικ.1), με συνεπήρε τόσο πολύ η προσωπικότητα, η περιπετειώδης ζωή, η αξία της τέχνης και η εκπληκτική ελληνολατρία της, ώστε αποφάσισα να ξεκινήσω μία θεματική συλλογή με θέμα τη ζωή της. Παρόλο που ήμουν σχεδόν βέβαιος ότι θα ήταν ακατόρθωτο αφού υπήρχε μόνο ένα γραμματόσημο που απεικόνιζε την ίδια, η «ντανκανολατρεία» μου με ωθούσε να το επιχειρήσω. Αποδελτιώνοντας τα γεγονότα της ζωής της, συνάντησα το ακόλουθο περιστατικό από τα πρώτα επαγγελματικά της χρόνια:

Ήταν περίπου στα 18 όταν γύριζε τις θεατρικές σκηνές και τους ιμπρεσαρίους του Σικάγο, ζητώντας να την προσλάβουν. Όμως, φορώντας την αρχαιοελληνική εσθήτα και χορεύοντας ελεύθερα, με το στυλ που αργότερα την έκανε διάσημη, δεν έπειθε. Το κοινό της εποχής ήταν συνηθισμένο σε διαφορετικούς τύπους χορών και θεαμάτων.

Κάποτε βρέθηκε ένας διευθυντής θιάσου που δέχτηκε να την προσλάβει, απαιτώντας όμως να βγάλει την ελληνική εσθήτα και να φορέσει κάτι πιο σύγχρονο. Με τι χρήματα όμως, καθώς ήταν «χωρίς ούτε σεντ στην τσέπη»;

Αναζητώντας σανίδα σωτηρίας, έπεσε το μάτι της στα απέναντι μεγάλα καταστήματα

Marchal Field's (Εικ.2). Αποφασιστική όπως ήταν, δεν έχασε καιρό. Βρήκε το διευθυντή και του εξήγησε το πρόβλημα. Χρειάζοταν ένα φόρεμα με πίστωση. Θα το εξοφλούσε μόλις πάρει την προκαταβολή της πρόσληψης.

Ήταν τόση η πειθώ, η ομορφιά και η γλυκύτητά της, ώστε ο νεαρός διευθυντής Harry Gordon Selfridge πείστηκε.

Μερικά χρόνια αργότερα, όταν στο Λονδίνο είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τον γαλαντόμο διευθυντή προσωπικά, διαπίστωσε ότι είχε γίνει ο πολυεκατομμυριούχος Harry Selfridge, των γνωστών παγκοσμίως λονδρέζικων καταστημάτων Selfridge's & Co (Εικ. 3)

Την ίδια περίπου περίοδο, η τύχη με συνέδεσε και πάλι με τον Selfridge. Ανακάλυψα πως διέθετα ένα εκπληκτικά ενδιαφέρον ντοκουμέντο των καταστημάτων Selfridge's & Co. Ήταν μία απόδειξη αγοράς του 1927 (Εικ. 4) που βρέθηκε ανάμεσα στα οικογενειακά κειμήλια. Ανήκε σε ένα Άγγλο στρατιωτικό ονόματι Τσαρλς Μπάτλερ. Είχε έλθει στην Ελλάδα ως επικεφαλής στρατιωτικής αποστολής βοήθειας προς τη χώρα μας, μετά το τέλος της

οποίας παρέμεινε ως ανταποκριτής του Daily Mail του Λονδίνου, αγόρασε ένα κτήμα στην τότε «αγροτική» Κολοκυνθού και συνδέθηκε με μία Ιταλίδα συγγενή της μητέρας μου.

Με τα χρόνια, κάποια από τα αρχεία του βρέθηκαν στα χέρια μου, μεταξύ των οποί-

2. Ρολόι στη γωνία του Marchal Field's στο Σικάγο.

3. Γραμματόσημα-ένσημα με επίσημανση «Selfrige»

ων και η εν λόγω απόδειξη.

Ασφαλώς και δεν θα καταπιανόμουν σήμερα με τον «κύριο Σέλφριτζ» αν δεν είχε προβληθεί στην ελληνική τηλεόραση η τηλεοπτική σειρά «Mr Selfridge». Ήταν αυτή που μου ανασκάλεψε τις μνήμες και μου ζύπνησε τη θεματική ερευνητική διάθεση. Γι' αυτό και προσέτρεξα αμέσως στο διαδίκτυο, γεμάτος περιέργεια και αδημονία: «Θα βρεθεί άραγε κάτι για να αποκτήσει το άρθρο περισσότερο ενδιαφέρον»;

Το «θαύμα» δεν άρχισε να συντελεστεί! Αμέσως, με το πρώτο «σερφάρισμα», ήρθε η μεγάλη έκπληξη: Το κατάστημα του Σέλφριτζ όχι μόνο διέθετε Τμήμα Φιλοτελισμού (Εικ. 5), αλλά οργάνωνε και εκθέσεις (Εικ. 6). Σώθηκαν ευτυχώς αυτά τα ντοκουμέντα που το τεκμηριώνουν. Θρίαμβος!

Αλλά ποιος ήταν τελικά ο Harry Gordon Selfridge;

Γεννήθηκε στο Ripon του Ουισκόνσιν των ΗΠΑ το 1858. Ο πατέρας του ήταν έμπορος, αλλά με το ξέσπασμα του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου εντάχθηκε στον Στρατό της Ένωσης, πήρε πολλές προαγωγές και απολύθηκε με τιμές. Ωστόσο, μετά τον πόλεμο δεν επέστρεψε στο σπίτι, αφήνοντας στη σύζυγο του την ευθύνη να μεγαλώσει τα τρία ανήλικα αγόρια τους.

Δύο από τα αδέρφια της οικογένειας πέθαναν σε πολύ μικρή ηλικία. Ο Χάρι έμεινε μόνος με την δασκάλα μητέρα του, η οποία

ζωγράφιζε ταυτόχρονα ευχετήριες κάρτες για να συμπληρώσει το εισόδημα.

Αλλά και ο ίδιος άρχισε να συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα από τα 10 του χρόνια πουλώντας εφημερίδες, ενώ στα 12 άρχισε να εργάζεται στο κατάστημα νεωτερισμών Leonard Field. Με τα χρήματα που κέρδιζε, συν-χρηματοδότησε με ένα φίλο του τη έκδοση ενός μηνιαίου περιοδικού για νέους, κερδίζοντας χρήματα από τις διαφημίσεις.

Εγκατέλειψε το σχολείο στα 14 και βρήκε δουλειά σε μια τράπεζα στο Jackson. Κατόπιν προσπάθησε ανεπιτυχώς να εισαχθεί στην Αμερικανική Ναυτική Ακαδημία του Μέριλαντ, έγινε λογιστής σε τοπικό εργοστάσιο επίπλων και, τέσσερις μήνες αργότερα, μετακόμισε στο Grand Rapids για να εργαστεί στον ασφαλιστικό κλάδο

Το 1876, ο πρώην εργοδότης του Leonard Field, του έδωσε μια συστατική επιστολή για τον Marshall Field, κύριο μέτοχο ενός από τα πιο επιτυχημένα καταστήματα της πόλης του Σικάγου. Κατάστημα που λίγο μετά έγινε ολόκληρο δικό του και πήρε το όνομα Marshall Field & Co.

Αρχικά εργάστηκε εκεί ως αποθηκάριος, αλλά τα επόμενα 25 χρόνια εξελισσόταν συ-

νεχώς, μέχρι που έφτασε να γίνει συνέταιρος, συγκεντρώνοντας έτσι σημαντική προσωπική περιουσία.

Το 1890 παντρεύτηκε την -από αρχοντική

5. Ένα τμήμα του Κέντρου Φιλοτελισμού στο Selfridge's του Λονδίνου.

6α

6β

Σύνθημα Α': Ψώνισε από το Selfridge's και εξοικονόμησε στο Selfridge's.

Σύνθημα Β': Επισκεφτείτε την Έκθεση Αεροπορικού Γραμματοσήμου στο Κέντρο Γραμματοσήμου, στο Selfridge's του Λονδίνου

Δελτάρια του 1911 για την πρώτη επίσημη αεροπορική πτήση Λονδίνου-Γουίντσορ. Επανεκτυπώθηκαν το 1937 από το περιοδικό Stamp Collecting ως αναμνηστικά της έκθεσης «London Air Mail» (15-20/05/1937).

οικογένεια- Rosalie Buckingham και μέσα σε 10 χρόνια το ζεύγος απέκτησε πέντε παιδιά. Τέσσερα χρόνια μετά, το 1904, ο Χάρι άνοιξε το δικό του πολυκατάστημα στο Σικάγο, με το όνομα Harry G. Selfridge & Co. Ωστόσο, μετά από μόλις δύο μήνες, το πούλησε με κέρδος και στη συνέχεια αποφάσισε να ζήσει παίζοντας γκολφ, κάνοντας θαλάσσιους περιπάτους με το ατμόπλοιο που είχε αποκτήσει, και ξοδεύοντας από τη μεγάλη περιουσία του. Όταν όμως το 1906 ταξίδεψε στο Λονδίνο για διακοπές με τη σύζυγό του, παρατήρησε ότι παρόλο που η πόλη ήταν μεγάλο πολιτιστικό και εμπορικό κέντρο, τα καταστήματά της δεν μπορούσαν να ανταγωνιστούν το Field's του Σικάγο ή τις μεγάλες γκαλερί των παρισινών πολυκαταστημάτων.

Αναγνωρίζοντας ένα κενό στην αγορά, και έχοντας βαρεθεί με την δίχρονη απραγία, αποφάσισε να επενδύσει 400.000 £ σε ένα νέο δικό του πολυκατάστημα. Επέλεξε να το δημιουργήσει στο τότε μοντέρνο δυτικό άκρο της Oxford Street, απέναντι από μια είσοδο σταθμού του μετρό.

Το νέο κατάστημα άνοιξε στο κοινό στις 15 Μαρτίου 1909, θέτοντας νέα πρότυπα για τις επιχειρήσεις λιανικής. Ο Selfridge προώθησε τη ριζοσπαστική έννοια μιας αγοράς για αναψυχή και όχι για αναγκαιότητα. Το κατάστημα διαφημίστηκε εκτενώς με όλα τα μέσα. Τα δάπεδα των καταστημάτων δομήθηκε έτσι, ώστε τα προϊόντα να μπορούν να γίνουν πιο προσιτά στους πελάτες. Υπήρχαν κομψά εστιατόρια με μέτριες τιμές, βιβλιοθήκη, αίθουσες ανάγνωσης και γραφής, ειδικοί χώροι υποδοχής για Γάλλους, Γερμανούς, Αμερικανούς και «αποικια-

κούς» πελάτες. Διέθετε αίθουσες κοσμικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Υπήρχε ακόμα δωμάτιο πρώτων βοηθειών και «δωμάτιο σιωπής» με απαλά φώτα, βαθιές καρέκλες και διπλά τζάμια... Τα μέλη του προσωπικού διδάχθηκαν να είναι έτοιμα να βοηθήσουν τους πελάτες με υπομονή και ευγένεια, και να προωθούν ταυτόχρονα τις πωλήσεις. Όλα αποσκοπούσαν στο να προσελκύσουν και να κρατήσουν τους πελάτες στο κατάστημα όσο το δυνατόν περισσότερο.

Είναι γνωστό ότι η πατρότητα του συνθήματος «ο πελάτης έχει πάντα δίκιο» ανήκει στον Selfridge.

Και βέβαια, ιδιαίτερα ενδιαφέρον για εμάς είναι ότι το κατάστημα διέθετε όχι μόνο φιλοτελικό τμήμα, αλλά και χώρο φιλοτελικών εκθέσεων!

Ο Selfridge ευημερούσε κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1930. Όμως το Μεγάλο Κραχ του 1929 είχε ήδη φέρει επιπτώσεις στην επιχείρηση, οι οποίες, σε συνδυασμό με τις πολυτελείς δαπάνες του, αύξησαν το χρέος της επιχείρησης στις 150.000 £. Το 1937 η τύχη των καταστημάτων Selfridge's ήταν κυρίαρχο θέμα στην Βρετανία. Τρία χρόνια μετά, το χρέος του στην εφορία έφτασε τις £ 250.000 και ήταν καταχρεωμένος στην τράπεζα.

Το 1941 ήταν η μοιραία χρονιά. Το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης τον ανάγκασε σε παραίτηση.

Πέθανε στις 8 Μαΐου 1947 από βρογχοπνευμονία στο σπίτι του στο Putney, σε ηλικία 89 ετών. Ετάφη δίπλα στη γυναίκα του και τη μητέρα του, την οποία δεν αποχωρίστηκε ποτέ.

Παντελής Λεούσης

«Selfridge-Birmingham» Σύγχρονο κατάστημα που χρησιμοποιεί την ιστορική φίρμα.

Επιστολές από Καζαμπλάνκα (Μαρόκο) και Παπούα (20/07/1934) προς το Τμήμα Φιλοτελισμού της Selfridge & Co.

Τα τρία πρώτα έργα του Πικάσο

Ο Πάμπλο Πικάσο (1881–1973) ήταν μόλις 16 χρονών, νεαρός εκπαιδευόμενος στην τέχνη των χρωμάτων, όταν ζωγράφησε ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά έργα της πρώτης δημιουργικής περιόδου του. Ήταν ένας πίνακας που δείχνει μια ασθενή στο κρεβάτι, με τον γιατρό αριστερά να της παίρνει το σφυγμό και δεξιά μια νοσοκόμα με ένδυση καλόγριας που της προσφέρει ένα κύπελλο, ενώ με το άλλο χέρι κρατά ένα μικρό παιδί στην αγκαλιά. Τίτλος του πίνακα «Επιστήμη και φιλανθρωπία». Φιλοτεχνήθηκε στη Βαρκελώνη το 1897 και τώρα είναι μέρος της μόνιμης συλλογής του Μουσείου Πικάσο της ίδιας πόλης.

Ο Χοσέ Ρουίθ i Μπλάσκο, πατέρας του Πικάσο, ήταν καθηγητής ζωγραφικής. Θεωρώντας όμως ότι οι προσπάθειές του να γίνει φημισμένος καλλιτέχνης απέτυχαν, ήθελε ο γιος του να ανέβει όσο το δυνατόν πιο ψηλά. Γι' αυτό και πρόσφερε στον Πικάσο ένα ισχυρό ακαδημαϊκό υπόβαθρο και κάθε δυνατή ευκολία για να πετύχει.

Ο Πικάσο ξεκίνησε την ακαδημαϊκή του κατάρτιση στην πόλη Coguñá και συνέχισε σπουδές στη Σχολή Llotja της Βαρκελώνης.

Το πρώτο έργο του Πικάσο το ζωγράφησε το 1896. Έχει τίτλο «Η Πρώτη Κοινωνία» και το παρουσίασε στην 3η Έκθεση Τεχνών και Καλλιτεχνικών Βιομηχανιών της Βαρκελώνης, παίρνοντας πολύ καλές κριτικές. Αυτό ενθάρρυνε τον πατέρα του να του νοικιάσει εργαστήριο στον στην οδό La Plata, στη γειτονιά του άλλου μεγάλου ζωγράφου Diego Ribera. Εκεί συνέχισε να ζωγραφίζει και να δημιουργεί.

Πρώτο έργο της οδού La Plata ήταν ο πίνακας «Επιστήμη και Φιλανθρωπία». Πι-

στεύεται ότι το εμπνεύστηκε από τον πίνακα του Enríque Paternina «Επίσκεψη της μητέρας» (στο νοσοκομείο). Ωστόσο, και ο ίδιος ο Πικάσο είχε ζωγραφίσει δυο χρόνια πριν, σε ηλικία 14 ετών, ένα πίνακα παρόμοιας θεματολογίας («Άρρωστη Γυναίκα», 1894!).

Κατά το στάδιο της προετοιμασίας το έργο «Επιστήμη και Φιλανθρωπία», ο Πικάσο έκανε αρκετές σημειώσεις και δημιούργησε προσχέδια. Έξι από αυτά φυλάσσονται στο Museu Picasso. Ένα μάλιστα είναι σχεδιασμένο στο πίσω μέρος ενός άλλου έργου, αυτού με τον τίτλο «Το Πορτραίτο του Joan Vidal Ventosa».

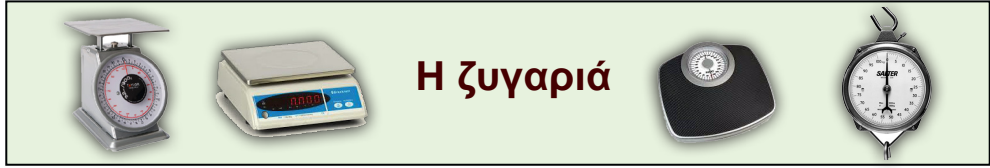
Μόλις ολοκληρώθηκε το «Επιστήμη και τη Φιλανθρωπία», εκτέθηκε στη Γενική Έκθεση Καλών Τεχνών της Μαδρίτης του 1897 και, τον ίδιο χρόνο, στην Επαρχιακή Έκθεση της Μάλαγα. Μετά το τέλος αυτής της έκθεσης, το έργο παρέμεινε στη Μάλαγα, στο σπίτι ενός θείου του Πικάσο. Μετά το θάνατο του θείου το 1918, η χήρα του το έστειλε στη Βαρκελώνη, στο σπίτι μιας άλλης οικογένειας, μέχρι που ο Πικάσο το δώρισε στο μουσείο που φέρει το όνομά του.

Ακριβώς την ίδια περίοδο που φιλοτέχνησε τα έργα «Η Πρώτη Κοινωνία» και «Επιστήμη και Φιλανθρωπία», δημιούργησε και την πρώτη αυτοπροσωπογραφία του (1896).

Όλοι οι φιλότεχνοι γωρίζουν ότι των έργων των τελευταίων περιόδων του μεγάλου Καταλανού ζωγράφου (που σε πολλούς δεν αρέσουν) προηγήθηκαν σπουδαία έργα παραδοσιακής τεχνοτροπίας. Πέρασαν χρόνια μέχρι ο Πικάσο να προσχωρήσει στο κίνημα του κυβισμού και υπερρεαλισμού!

Λ. Τ.

Η ζυγαριά

Από τις αρχές της ανθρώπινης ιστορίας και της οργάνωσης υποτυπώδους κοινωνίας, αναζητήθηκαν ορισμένα εργαλεία που θα διευκόλυναν τις συναλλαγές μεταξύ τους σε μια ανταλλακτική, αρχικά, οικονομική ζωή. Για τις εμπορικές συναλλαγές στην αρχαιότητα, οι έμποροι χρειαζόνταν έναν τρόπο να υπολογί-

Η ζυγαριά, πολύτιμη τόσο στο εμπόριο....

δεν ήταν παρά μια στέρεα τάβλα προσαρτημένη σε ένα κεντρικό πόλο. Από τη μια μεριά τοποθετείτο το προς ζύγιση αντικείμενο και από την άλλη, πέτρες (σταθμά) που είχαν συγκεκριμένο βάρος, ώστε να βρίσκεται το αντίστοιχο βάρος του αντικειμένου, ανάλογο με τις πέτρες που ήταν στην άλλη πλευρά της τάβλας.

Ασθεν που δεν μπορούσαν απλώς να μετρηθούν σαν τεμάχια, όπως, για παράδειγμα, τα χρυσά ψήγματα με ακανόνιστο σχήμα. Τα αρχαιότερα κειμήλια μιας πρώιμης ζυγαριάς έχουν ανακαλυφθεί στην κοιλάδα του ποταμού Ινδού στο Πακιστάν και χρονολογούνται γύρω στο 2000 π.Χ. Ευρήματα για ζυγαριές έχουμε και τον Ελλαδικό χώρο στα νησιά του Αιγαίου, ενώ αναφορές για ζυγαριές έχουμε και στον Όμηρο. Σταθμά έχουν βρεθεί στο Ακρωτήριο της Σαντορίνης, στις Γούρνες Κρήτης κ.α.

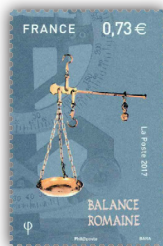
Οι πρώτες ζυγαριές

...όσο και στη φαρμακευτική, ιατρική....

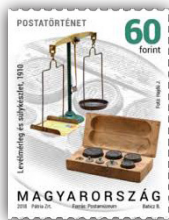
... παιδιατρική και βρεφοκομία.

Παλάντζα (ρωμαϊκός ζυγός) και καντάρι για μεγάλα βάρη, που απαιτεί δύο ζυγιστές.

Τα σταθμά για τη ζύγιση ήταν διαφορετικά κατά καιρούς. Μετά τις πέτρες χρησιμοποιήθηκε ο σίδηρος, ο ορείχαλκος κλπ. Οι λαοί στην αρχαιότητα χρησιμοποιούσαν διαφορετικά σταθμά.

Ιστορική έμεινε η μέτρηση με ζυγαριά που έγινε το 390 π.Χ., όταν ο αρχηγός των Γαλατών Βρέννος που κατέλαβε τη Ρώμη ζήτησε ένα βάρος χρυσού προκειμένου να αποχωρήσει, οι Ρωμαίοι διαφώνησαν με αντίβαρο που χρησιμοποίησε για τον υπολογισμό του. Τότε, ο Γαλάτης αρχηγός πέταξε το σπαθί πάνω στη

Η ζυγαριά στο Ταχυδρομείο: Ζυγός και σταθμά του 1910, ζυγοί του μεσοπολέμου και νεώτερων χρόνων, και ζυγός υπηρεσίας δεμάτων.

ζυγαριά, αναγκάζοντας τους Ρωμαίους να του φέρουν σε χρυσό το αντίστοιχο του βάρους του. Ο ιστορικός Τίτος Λίβιος μας πληροφορεί ότι την ίδια στιγμή εκφώνησε την ιστορική φράση «vae victis» (ουαί τοις ηττημένοις).

Η ζυγαριά συνέχισε να λειτουργεί αλλάζοντας σχήματα και μεγέθη για πολλούς αιώνες, χρησιμοποιώντας πάντα σταθμά. Στην βιομηχανική επανάσταση, εμφανίστηκαν ζυγαριές με αντίβαρα για μεγαλύτερα βάρη. Αυτές οι ζυγαριές έμειναν μέχρι και τον 20^ο αιώνα, οπότε αντικαταστάθηκαν με τις ηλεκτρονικές ζυγαριές ακριβείας. Η χρήση τους δεν είναι πλέον μόνο για την ζύγιση αγαθών, αλλά και για λόγους ιατρικούς, αισθητικούς, οικοκυρικούς κλπ.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει για τις ταχυδρομικές ζυγαριές. Όπως είναι γνωστό, ήταν απαραίτητες τόσο για την ζύγιση επιστολών (αφού προβλέπεται τέλος ανάλογο με το βάρος της), αλλά

Έκδοση προς τιμή του Νόμου του Μοχλού του Αρχιμήδη (F1x1 = F2x2)

Η Δικαιοσύνη κρατά πάντα το ζυγό.

Ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα, αδελφoσύνη

Ζυγός: Το 7ο σημείο του ζωδιακού κύκλου. Δεξιά, σύμβολο φιλίας δύο λαών

ακριβείας και τις συναντάμε, κατά καιρούς, σε διάφορα σχήματα και μεγέθη για χρήση τόσο στα ταχυδρομικά γραφεία, όσο και μικρές φορητές που χρησιμοποιούσαν οι ταχυδρόμοι που λάμβαναν επιστολές για ταχυδρόμηση. Με την πάροδο του χρόνου αντικαταστάθηκαν κι αυτές με σύγχρονες ηλεκτρονικές μηχανές.

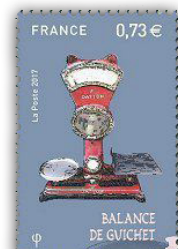
Αναφερόμενοι στη ζυγαριά, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε και τον ζυγό ως σύμβολο δικαιοσύνης και ισότητας. Η Θέμις, η τυφλή θεά της Δικαιοσύνης, παρουσιάζεται από τα αρχαία χρόνια κρατώντας το ζυγό. Αλλά και ο ΟΗΕ, χρησιμοποιώντας και αυτός τον αρχαιοελληνικό συμβολισμό, χρησιμοποιεί τον ζυγό για να συμβολίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων.

Υπάρχει ακόμα, σύμφωνα με την αστρολογία, και ο αστερισμός του ζυγού, ο έβδομος του ζωδιακού κύκλου, ενώ ο ζυγός σε πολλές περιπτώσεις

και για τα δέματα (για να υπολογιστεί το ανάλογο τέλος). Ήταν ζυγαριές

συμβολίζει τη φιλία και τη συνεργασία.

Δημήτρης Βαρελάς

Ζυγαριές διαφόρων τύπων (η πρώτη, φορητή αγροτικού ταχυδρόμου).

Ο Σπάρτακος και ο θρύλος του

Ο Σπάρτακος (111-71 π.Χ.) ήταν σκλάβος των Ρωμαίων, θρακικής καταγωγής. Λόγω της εξαιρετικής του ρώμης και της μεγάλης σωματικής του διάπλασης, οι αφέντες του τον έστειλαν να εκπαιδευτεί σε σχολή μονομάχων, όπου κατετάγη στην κατηγορία μονομάχων βαρέων βαρών.

Ωστόσο, εκτός από τα σωματικά του προσόντα, ο Σπάρτακος είχε πνεύμα αδάμαστο και ηγετικά προσόντα. Αναζητώντας της ελευθερία, ήρθε σε συνεννόηση με 70 ακόμα σκλάβους μονομάχους και, όλοι μαζί, αποφάσισαν να αποδράσουν.

Για τις πρώτες τους ανάγκες, άρπαξαν οικιακά σκεύη, όπλα, πανοπλίες και άλλα χρειαζόμενα και, αφού λεηλάτησαν την περιοχή γύρω από την πόλη Καρμα, κατέφυγαν σε μία οχυρή θέση στο Βεζούβιο. Στο μεταξύ, πολλοί άλλοι σκλάβοι ενίσχυσαν τις τάξεις τους. Οι λίγοι λεγεωνάριοι που αποτελούσαν τη φρουρά της περιοχής προσπάθησαν μάταια να τους καταδιώξουν. Οι δραπέτες σκλάβοι τους κατανίκησαν και, φθάνοντας στο Βεζούβιο, επέλεξαν ως ηγέτες τους τον Σπάρτακο και δύο σκλάβους Γαλάτες, τους Crixus και Oenomaus.

Την εποχή εκείνη βρισκόταν σε εξέλιξη ο 3ος Μιθριδατικός Πόλεμος και μία εξέγερση στην Ισπανία. Τα γεγονότα αυτά απασχολούσαν τις ρωμαϊκές λεγεώνες. Γι' αυτό και η απάντηση των Ρωμαίων στο Σπάρτακο και τους άλλους στασιαστές δεν ήρθε άμεσα. Επιπλέον, οι Ρωμαίοι θεώρησαν την ανταρσία περισσότερη σαν θέμα αστυνόμευσης παρά σαν πόλεμο. Γι' αυτό και έστειλαν την πολιτοφυλακή να πολιορκήσει το στρατόπεδο του Σπάρτακου στο ηφαίστειο του Βεζούβιου, ελπίζοντας ότι η πείνα θα αναγκάσει

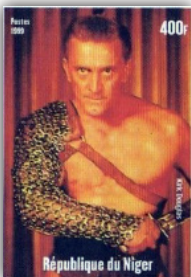
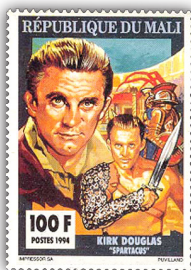
τους στασιαστές σε παράδοση. Έμειναν έκπληκτοι όμως όταν διαπίστωσαν ότι Σπάρτακος είχε πλέξει σκιοινιά με κληματόβεργες, με τη βοήθεια των οποίων αυτός και οι άνδρες του κατέβηκαν από τα πλευρά του βράχου, επιτέθηκαν στο οχυρωμένα ρωμαϊκό στρατόπεδο και σκότωσαν τους περισσότερους από αυτούς.

Λίγο αργότερα, οι επαναστάτες νίκησαν μια δεύτερη αποστολή, την λαφυραγώγησαν και εξοπλίστηκαν καλύτερα. Οι επιτυχίες τους αυτές έπεισαν περισσότερους δούλους, αλλά και "κτηνοτρόφους και βοσκούς της περιοχής" να ενταχθούν στις δυνάμεις του Σπάρτακου που έφτασαν περίπου στις 70.000.

Στο μεταξύ, στο στρατόπεδο των στασιαστών οι στρατιωτικές ασκήσεις δεν σταμάτησαν ποτέ, με αποτέλεσμα να αποκτήσουν επιδεξιότητα στη χρήση των διαθέσιμων όπλων. Όλα αυτά χάρη στην επιτελική και οργανωτική ικανότητα του Σπάρτακου, αλλά και σε προηγούμενη στρατιωτική εμπειρία.

Την άνοιξη του 72, οι επαναστάτες άρχισαν να κινούνται προς Βορρά. Την ίδια στιγμή, η Ρωμαϊκή Γερουσία, θορυβημένη από την ήττα των πραιτοριανών δυνάμεών της, απέστειλε εναντίον τους δύο νέες λεγεώνες, οι οποίες νίκησαν αρχικά μια ομάδα 30.000 επαναστατών που διοικούσε ο Κρίξους. Στη συνέχεια όμως νικήθηκαν από το Σπάρτακο.

Προβληματισμένη από την ασταμάτητη εξέγερση, η Γερουσία ανέθεσε την επιχείρηση στο Μάρκο Λικίνιο Κράσσο, τον πλουσιότερο άνθρωπο της Ρώμης και το μόνο εθελοντή που ζήτησε αυτή τη θέση. Ο Κράσσος

τέθηκε επικεφαλής οκτώ λεγεώνων, περίπου 40.000 εκπαιδευμένων Ρωμαίων στρατιωτών. Δύο από αυτές ελίχθηκαν στα νώτα του Σπάρτακου, νίκησαν σε μία σειρά μαχών τους εξεγερμένους και τους ανάγκασαν να μετακινηθούν νοτιότερα. στη πόλη Rhegium, κοντά στο στενό της Μεσίνης.

Τότε, σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ο Σπάρτακος έκανε μια συμφωνία με πειρατές από την Κιλικία για τη μεταφορά 2.000 ανδρών του στη Σικελία, όπου σκόπευε να υποκινήσει εξέγερση σκλάβων και να συγκεντρώσει ενισχύσεις. Ωστόσο, προδόθηκε από τους πειρατές, οι οποίοι αφού έλαβαν την αμοιβή, τον εγκατέλειψαν.

Όλες οι προσπάθειες του Σπάρτακου να περάσει στη Σικελία απέτυχαν. Καθώς μάλιστα αναγκάστηκε να καταφύγει στο Ρήγιον, ο Κράσσος ανήγειρε οχυρώματα σε ολόκληρο τον ισθμό και τον περικύκλωσε. Οι αντάρτες ήταν τώρα υπό πολιορκία και αποκομμένοι από τις προμήθειες.

Παράλληλα, οι λεγεώνες του Πομπηίου επέστρεψαν από την Ισπανία και διατάχτηκαν από τη Γερουσία να ενισχύσουν τον Κράσσο. Μπρος σε αυτή την εξέλιξη, ο Σπάρτακος προσπάθησε να έρθει σε συμφωνία με τον Κράσσο, ο οποίος την αρνήθηκε. Οι εξελίξεις αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα τη διάσπαση των δυνάμεών του. Όταν οι λεγεώνες κατάφεραν να συλλάβουν μέρος των ανταρτών που είχαν χωριστεί από το κύριο σώμα, η πειθαρχία μεταξύ των δυνάμεων του Σπάρτακου χαλάρωσε ακόμα περισσότερο. Διαβλέποντας πως δεν υπήρχε άλλη λύση για το στρατό του από μία καθολική, κατά μέτωπο επίθεση, το επιχείρησε, με αποτέλεσμα την ολοκληρωτική ήττα του.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανταρτών σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης και έξι

χιλιάδες συνελήφθησαν αιχμάλωτοι, μεταφέρθηκαν στη Ρώμη και σταυρώθηκαν κατά μήκος της Αππίας Οδού.

Όσο για τον Σπάρτακο, τόσο ο Πλούταρχος όσο και άλλοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι πέθανε κατά τη διάρκεια της μάχης. Ένας από αυτούς γράφει επίσης ότι το σώμα του δεν βρέθηκε ποτέ.

Η μορφή του Σπάρτακου πέρασε στον θρύλο, έγινε σύμβολο και ενέπνευσε πολλά κινήματα, οργανώσεις και καλλιτέχνες

κατά τους νεότερους χρόνους. Ο Τουσέν Λουβερίτ (3) για παράδειγμα, ηγέτης της εξέγερσης των σκλάβων που οδήγησε στην ανεξαρτησία της Αϊτής, έχει χαρακτηριστεί ως ο "Μαύρος Σπάρτακος".

Στη σύγχρονη εποχή, ο Σπάρτακος έγινε σύμβολο και για τους κομμουνιστές-σοσιαλιστές. Ένας από τους ήρωες του Καρλ Μαρξ αναφέρεται ως "Σπάρτακος". Τον περιγράφει ως "τον πιο υπέροχο σύντροφο σε όλη την αρχαία ιστορία" και ένα "μεγάλο στρατηγό, ευγενή χαρακτήρα, πραγματικό αντιπρόσωπο του αρχαίου προλεταριάτου".

Ο Σπάρτακος έδωσε το όνομά του στην "Ένωση Σπάρτακος" (Spartakusbund) (4α), του μαρξιστικού επαναστατικού κινήματος που δημιουργήθηκε στη Γερμανία στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, με ιδρυτές τους Καρλ Λίμπκνεχτ, Ρόζα Λούξεμπουργκ, Κλάρα Ζέτκιν κ.ά. Το κίνημα αυτό μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας (KPD) το 1919, όταν έγινε μέλος της Κομιντέρν και δραστηριοποιήθηκε ιδιαίτερα το 1918-19 όταν επιχείρησε να υποκινήσει επανάστα-

ση μέσω διακίνησης παράνομων υπονομευτικών εντύπων, όπως ήταν η εφημερίδα Spartakusbriefen (γράμματα του Σπάρτακου). Η επανάσταση αυτή που πήρε το όνομα "Σπαρτακιστική Εξέγερση", τερματίστηκε

3

4α

4β

5. Το στάδιο της Σπάρτακ Μόσχας όπου διεξήχθη ο τελικός του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου

βία μετά από επιθέσεις των εθνικιστών του κινήματος Φράικορπς (Freikorps = Ελεύθερα Σώματα), οι οποίοι βασάνισαν και εκτέλεσαν τον Καρλ Λίμπκνεχτ και τη Ρόζα Λούξεμπουργκ (4β).

Ατέλειωτος ο αριθμός των αθλητικών σωματείων σε όλο τον κόσμο, και ιδιαίτερα στις χώρες του λεγόμενου Ανατολικού Μπλοκ που πήραν το όνομά τους προς τιμή του Θράκα μονομάχου. Μεταξύ άλλων υπάρχουν 8 στη Ρωσία (Σπάρτακ Μόσχας (5), Σπάρτακ Αλάνια (6) κλπ., 4 στην Ουκρανία, 4 στη Βουλγαρία, 2 στη Σερβία και 4 στη Σλοβακία. Ακόμα και στην Αγγλία υπάρχει το Barnet Green Spartak F.C.

Το όνομα του Σπάρτακου χρησιμοποιήθηκε επίσης στο στίβο, στην Σοβιετική Ένωση και στα κομμουνιστικά κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. "Σπαρτακιάδες" ονομάζονταν αρχικά τοπικοί ή διεθνείς αγώνες, στους οποίους μετείχαν εργαζόμενοι αθλητές. Πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Διεθνείς Σπαρτακιάδες διεξάγονταν τις ίδιες χρονιές με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ώστε να τονίζεται η αντίθεση με τον αριστοκρατικό χαρακτήρα των Ολυμπιακών Αγώνων.

Μεταπολεμικά με τον όρο "Σπαρτακιά-

δα" καθιερώθηκε να αποκαλούνται μια σειρά από αθλητικές διοργανώσεις που διεξάγονταν στη Σοβιετική Ένωση και στα υπόλοιπα σοσιαλιστικά κράτη. Το όνομα αυτό χρησιμοποιήθηκε επίσης για την Έκθεση Μαζικής Γυμναστικής που διεξαγόταν κάθε πέντε χρόνια στην Τσεχοσλοβακία.

Οι Σπαρτακιάδες διακόπησαν μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και την ανατροπή του ανατολικού μπλοκ.

Γνωστή είναι η επική χολιγουντιανή ταινία *Σπάρτακος* του 1960 (1, 2, 7) του Στάνλεϊ Κιούμπρικ με τον Κερκ Ντάγκλας στην παραγωγή και τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Η ταινία αποτελεί μεταφορά στην μεγάλη οθόνη του ομώνυμου ιστορικού μυθιστορήματος του Αμερικανού συγγραφέα Χάουαρντ Φαστ.

Αλλά ούτε και η μουσική έμεινε ασυγκίνητη από το θρόλο του Σπάρτακου. Η μουσική μπαλέτου *Σπάρτακος* του Αρμένιου συνθέτη Αράμ Χασατουριάν (8) αποτελεί μία από τις λαμπρότερες σελίδες της συμφωνικής μουσικής και είναι από τα πιο συχνά παιζόμενα έργα του κλασικού χορευτικού ρεπερτορίου.

Παντελής Λεουσης

6. Αθλητικός Σύλλογος Σπάρτακ Αλάνια

7. Πίτερ Ουστίνοφ & Τζιν Σίμων στην ταινία Σπάρτακος.

8. Ο Χασατουριάν και σκηνή από το μπαλέτο Σπάρτακος

"Σπαρτακιάδα". Σειρά του 1935, έκδοση προπαγάνδας για τους ομώνυμους διεθνείς αγώνες του 1936.

Με αφορμή ένα στρατιωτικό δελτάριο

Η μάχη της Κρέσνας

Τα στενά της Κρέσνας βρίσκονται ανάμεσα στα βουνά Μέλεσι και Όρβηλο. Είναι το κυρίαρχο πέρασμα από την Ανατολική Μακεδονία προς τη Δυτική Βουλγαρία και οδηγούν στη βουλγαρική πόλη Τζουμαγιά.

Ως το 1912, τα στενά της Κρέσνας κατέχονταν από τους Τούρκους. Οι Βούλγαροι τα πήραν σχεδόν δίχως μάχη.

Ως τις 10 Ιουλίου 1912, ο ελληνικός στρατός είχε απελευθερώσει ολόκληρη την Ανατολική Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη και ανάγκασε τους Βουλγάρους να επιστρέψουν στα πριν από το 1912 σύνορά τους. Στις 12 Ιουλίου 1912, εκδηλώθηκε η ελληνική επίθεση στα στενά της Κρέσνας. Οι Βούλγαροι που ξεκίνησαν τον πόλεμο αποβλέποντας στη Θεσσαλονίκη ήταν τώρα υποχρεωμένοι να αμυνθούν μέσα στο έδαφός τους. Νικήθηκαν. Στις 15, ο ελληνικός στρατός έπαιρνε την Τζουμαγιά και κινιόταν απειλητικά στο εσωτερικό της Βουλγαρίας, προχωρώντας από τα νότια. Από τα βόρεια, οι Ρουμάνοι πλησίαζαν τη Σόφια. Από τα δυτικά, οι Σέρβοι περνούσαν τα σύνορα και προέλαυναν ακάθεκτοι.

Ο βασιλιάς Φερδινάνδος που προκάλεσε τον Β' Βαλκανικό πόλεμο, έβλεπε την ήττα να τον κυκλώνει αδυσώπητη. Το βασίλειό του κινδύνευε να χαθεί. Ζήτησε ανακωχή. Οι νικητές και ο ηττημένος, κάθισαν στο τραπέζι των συνομιλιών, στο Βουκουρέστι με τον Φερδινάνδο να αρχίζει πάλι τα παζάρια. Συμφωνούσε η Θεσσαλονίκη να μείνει στους Έλληνες αλλά επέμενε η Καβάλα να πάει στους Βούλγαρους. Κάτι που οι Έλληνες δεν το δέχονταν με τίποτα και αρνήθηκαν κατηγορηματικά. Ο Φερδινάνδος εξακολούθησε να επιμένει.

Τελικά, πείσθηκε μόνον όταν οι Ρουμάνοι απείλησαν πως θα μπουν στη Σόφια.

Και πάλι, κερδισμένος βγήκε. Σύνορο ορίστηκε ο Νέστος. Η Δυτική Θράκη έμεινε στους Βούλγαρους. Θα γινόταν ελληνική ύστερα από επτά χρόνια. Οι τελικές υπογραφές στη συνθήκη του Βουκουρεστίου, όπως ονομάστηκε, μπήκαν

στις 28 Ιουλίου 1913. Ο Β' Βαλκανικός πόλεμος είχε τελειώσει. Ακριβώς ένα χρόνο αργότερα, θα άρχιζε ο Α' Παγκόσμιος.

Π. Λ.

Οι πρωταγωνιστές: Κωνσταντίνος Α' της Ελλάδος και Φερδινάνδος Α' της Βουλγαρίας.

Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α' επικεφαλής αγήματος, παρελαύνει μετά τη νικηφόρα μάχη της Κρέσνας. (Συλλογή Κώστα Χριστοδουλίδη)

Κάουρι, ένα παράξενο νόμισμα

Ήρθε κάποια εποχή που οι άνθρωποι κατάλαβαν πως δεν μπορούσαν από μόνοι τους να παράγουν όλα τα προϊόντα που είχαν ανάγκη για να ζήσουν. Άλλοι πήγαιναν για ψάρεμα ή κυνήγι, άλλοι ειδικεύονταν στην αγγαιοπλαστική, στην κατασκευή όπλων, εργαλείων, άλλοι επιδίδονταν στην καλλιέργεια της γης ή απασχολούνταν με την εκτροφή ζώων.

Μ' αυτό τον τρόπο προέκυψε μία ανεξαρτησία μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων, οι οποίες, με το πέρασμα του χρόνου και σε σχέση με την εξέλιξη της κοινωνίας, ώθησαν στις ανταλλαγές. Ανταλλαγές οι οποίες, για να διευκολυνθούν απαιτήσαν ένα ειδικό εργαλείο, το χρήμα.

Η ανάγκη του χρήματος εμφανίζεται ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των ανταλλαγών. Από τη στιγμή που τα παραγόμενα αγαθά μιας ομάδας ανθρώπων και τα αγαθά γίνονται όλο και πιο πολυάριθμα, είναι απαραίτητη η ανεύρεση ενός μέσου-εργαλείου που να είναι αποδεκτό και ζητημένο από όλους, και έναντι αυτού να αποδεχόμαστε την ανταλλαγή όλων

των άλλων αγαθών. Ένα από αυτά τα πρώτα μέσα ανταλλαγής που πήρε το χαρακτηρισμό νομίσματος είναι ένα κοχύλι!

Πρόκειται για ένα γαστερόποδο της οικογένειας των Cypraeaidae με το κοινό όνομα «κάουρι» (Cowry αγγλικά, Cauris γαλλικά) (Εικ.). Μοιάζει με ένα μικρό κομμάτι πορσελάνης, όχι μεγαλύτερο από 3 εκ., έχει ακανόνιστο πεπλατυσμένο σχήμα, είναι περίπου οβάλ προς εξάγωνο, έχει φαρδύ χείλος και είναι πολύ σκληρό. Στο σύνολό του είναι ανοιχτόχρωμο. Κυμαίνεται από το λευκό μέχρι το βρώμικο μπλε, η ράχη μοιάζει διαφανής και μερικές φορές φέρει σκούρες εγκάρσιες ζώνες.

Το είδος βρίσκεται σε αφθονία στα νησιά Μαλδίβες και σε νησιά μεταξύ των Φιλιππίνων και του Βόρνεο. Βρίσκεται επίσης σε μεγάλο μέρος του δυτικού Ινδικού και Ειρηνικού ωκεανού, στα 20 μ βάθος από την επιφάνεια και αλιεύεται από αυτοδύτες (Εικ.).

Αυτό το οστρακόδερμο έχει χρησιμοποιηθεί από τα πολύ παλιά χρόνια στις συναλλαγές. Ίχνη χρήσης του ως νόμισμα βρίσκουμε

Κάουρι

Δύτες συλλέγουν κάουρι
Κείμενο: «Εθνική Τράπεζα της Αγκόλας».

Αγορές και νομίσματα του Μαλί άλλων εποχών. Δεξιά, το κείμενο αρχίζει ως εξής: «Σε παλαιότερες εποχές, αυτά τα κοχύλια χρησίμευαν ως μέσο πληρωμών και η κατοχή τους θεωρείτο τεκμήριο ευημερίας και ισχύος....»

στην Κίνα από τη δυναστεία Shang (1600-1046 π.Χ.), αλλά και αργότερα, κατά τη διάρκεια της δυναστείας Zhou (800-300 π.Χ.).

Από τον 10ο μ. Χ. αιώνα, Άραβες και Ευρωπαίοι ναυτικοί διέδωσαν τα κάουρι σε μεγάλο μέρος της Αφρικής και του Ινδικού Ωκεανού, όπου αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τις ανταλλαγές.

Κύριος προμηθευτής σε κάουρι ήταν οι Μαλδίβες, οι οποίες εξακολουθούν να διατηρούν αυτό το νόμισμα ως σύμβολο επάνω σε όλα τα χαρτονομίσματά τους. (Εικ.)

Στο πλαίσιο του δουλεμπορίου, ιστορικό κείμενο του 18ου αιώνα αναφέρει ότι «74 τόνοι κάουρι εισάγονταν κάθε χρόνο από τους Ολλανδούς και 50 τόνοι από τους Άγγλους, ενώ Γάλλοι, Δανοί και Αμβούργοι μετέφεραν δέκα δισεκατομμύρια τέτοια όστρακα».

Είναι αξιοπεριεργό ότι στις αρχές του 21ου αιώνα, ορισμένα αφρικανικά κράτη (Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο) χρησιμοποιούν ακόμα τα κάουρι ως συμπλήρωμα του φράγκου CFA. Ένας σάκος κοχυλιών κάουρι (20.000 τεμάχια) αντιστοιχεί σε 2.000 φράγκα CFA (περίπου 3 ευρώ).

Χαρακτηριστικό της σημασίας που έχει παίζει το κάουρι στη ζωή ορισμένων χωρών είναι το ότι το 1960, το κάουρι επελέγη ως έμβλημα της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Μάλι, ενώ εικονίζεται πάντα στα κέρματα της Γκάνα (Εικ.).

Όμως αυτά τα κοχύλια, εκτός από τη χρήση τους για τις εμπορικές συναλλαγές, είχαν εμπορική αξία διότι χρησιμοποιούνταν για τη διακόσμηση του σώματος. Τα διαρτυπούσαν, τα διαπερνούσαν με κλωστή και σχημάτιζαν κολιέ, και άλλων ειδών κοσμήματα, αλλά και παραδοσιακά χειροτεχνήματα.

Ωστόσο, σε οποιαδήποτε μορφή και αν βρίσκονταν τα κάουρι, δεν έπαιαν να έχουν την νομισματική τους σημασία (Εικ.)

Πάντως, η διάκριση μεταξύ κοχυλιών ως εμπόρευμα για διακοσμητικούς σκοπούς και κοχυλιών για νομισματική χρήση έχει αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης μεταξύ οικονομικών αν-

θρωπολόγων.

Τα κοχύλια-νομίσματα έχουν εμφανιστεί τελικά σε όλες τις ηπείρους πλην της Ευρώπης. Η πιο γνωστή μορφή τους στην Αμερική είναι το «wampum» των Ιθαγενών της ανατολικής ακτής της Βόρειας Αμερικής, που είχε τόσο διακοσμητική όσο και νομισματική αξία.

Είναι ένας συνδυασμός λευκών χαντρών από χειροποίητα επεξεργασμένα κελύφη του κοχυλιού Monetaria moneta, με μοβ κελύφη από την αχιβάδα quahog (Mercenaria mercenaria) που αλί-

ευαν στο βόρειο Ατλαντικό (Εικ.).

Πριν από την ευρωπαϊκή επαφή, τα wampum σε μορφή αρμαθιών χρησιμοποιήθηκαν ως τελετουργικά δώρα και για την καταγραφή σημαντικών συνθηκών και ιστορικών γεγονότων (όπως η Συνθήκη Hiawatha Belt, μεταξύ φυλών Ινδιάνων του Καναδά).

Οι πρώτοι αποικιστές υιοθέτησαν το wampum ως νόμισμα στις εμπορικές συναλλαγές με τους Ινδιάνους. Όταν όμως μπήκαν σε εφαρμογή οι νέες τεχνολογίες της εποχής για την επεξεργασία των κοχυλιών και την ευκολότερη παραγωγή του

wampum, το αποτελεσματικό ήταν η πρόκληση πληθωρισμού και η απαξίωσή του ως νομίσματος.

Παντελής Λεούσης

Τα πρώτα νομίσματα της χώρας: Δεξιά τα κάουρι σε δύο διαφορετικές επεξεργασμένες χειροτεχνικά μορφές.

Κέρμα της Γκάνα

Χαρτονόμισμα των Μαλδίβων. Στη μέση κάουρι

Κοχύλι quahog

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Στις 8 Απριλίου 2020 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά "Αρχαία Ελληνικά Θέατρα", αποτελούμενη από 5 γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 6.10, σε 1.000.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 8.00 το σετ και 500 λευκώματα σειράς προς € 23.00 έκαστο.

- Σύμφωνα με ανακοίνωση των ΕΛΤΑ, οι κλάσεις των 0.05 και 0.10 € της σειράς "150 Χρόνια Προεδρική Φρουρά;" θα συνεχίσουν να διατίθενται μόνο (?) για ταχυδρομική χρήση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου.

• Στις 8 Μαΐου 2020 κυκλοφόρησε η ειδική σειρά "EUROPA 2020 - Ιστορικές Ταχυδρομικές Διαδρομές", αποτελούμενη από 2 γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 6.50, σε 352.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επί-

σης 4.000 ΦΠΗΚ προς € 9.00, 8.000 αριθμημένα (δύο με πλήρη διάτρηση και δύο με μερική), και 500 λευκώματα σειράς προς € 20.00 έκαστο.

• Στις 21 Μαΐου 2020 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά **"Επέτειοι-Γεγονότα"** (μέρος Α'), αποτελούμενη από 4 γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 4.00, σε 1.500.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.000 ΦΠΗΚ προς € 6.00, και 500 λευ

ΚΥΠΡΟΥ

• Στις 4 Μαΐου 2020 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"EUROPA 2020 - Αρχαίες Ταχυδρομικές Διαδρομές"**, αποτελούμενη από 2 γραμ-

ματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 0.98, σε 110.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης τευχίδια με 4 σειρές προς 3.92 και 5.000 ΦΠΗΚ προς € 1.54 έκαστος.

• Στις 4 Μαΐου 2020 κυκλοφόρησε επίσης η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Παγκόσμιο Έτος Νοσηλεύτη και Μαίας"** και "200 Χρόνια από τη γέννηση της Φλόρες Ναϊπινγκέιλ". EUROPA 2020 - Αρχαίες Ταχυδρομικές Διαδρομές", αποτελούμενη από 1 γραμματόσημο ονομαστικής αξίας € 0.34, σε 90.000 σειρές και 10.000 ΦΠΗΚ προς € 0.63 έκαστος..

β) ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Με την ευκαιρία της ανάληψης της Προεδρίας της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης από την χώρα μας, χρησιμοποιήθηκε στις 15 Μαΐου 2020 η εικονιζόμενη αναμνηστική σφραγίδα.

• Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Θράκης και την ένταξη των Νομών Έβρου και Ροδόπης στο σύγχρονο ελληνικό κράτος, χρησιμοποιήθηκαν

στις 15 Μαΐου 2020 οι εικονιζόμενες αναμνηστικές σφραγίδες.

• Με αφορμή τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και την επιστροφή της χώρας μας στην κανονικότητα, χρησιμοποιήθηκε στις 6 Ιουνίου 2020 η εικονιζόμενη αναμνηστική σφραγίδα.

• Με την ευκαιρία των 100 Χρόνων από την Ίδρυση του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, χρησιμοποιήθηκε στις 18 Ιουνίου 2020 η εικονιζόμενη αναμνηστική σφραγίδα.

ΚΥΠΡΟΥ

• S1/2020. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για την ημέρα του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Αριθμού Κλήσης Έκτακτης Ανάγκης "112" χρησιμοποιήθηκε από 10 έως 13 Φεβρουαρίου (το γνωστό επαναλαμβανόμενο) ειδικό αναμνηστικό σύνθημα.

Το σινεμά 3-D

Σπίθες φωτιές και αίματα που πετάγονται "έξω από την οθόνη"! Σπαθιά και βέλη που έρχονται κατά πάνω σου και σκύβεις για να τα αποφύγεις!

Όλοι οι παλαιότεροι θυμόμαστε ασφαλώς τις τρισδιάστατες στερεοσκοπικές κινηματογραφικές ταινίες. Αυτές που ενίσχυαν την ψευδαίσθηση της αντίληψης του βάθους και πρόσθεταν μια τρίτη διάσταση στην εικόνα. Έλκουν την καταγωγή τους από τη στερεοσκοπική φωτογραφία. Σε αυτή την προσέγγιση, χρησιμοποιείται ένα σύστημα κανονικής κάμερας για την καταγραφή των εικόνων όπως φαίνονται από δύο όψεις (ή οι εικόνες που παράγονται από υπολογιστή παράγουν τις δύο προοπτικές στη μετα-παραγωγή), και προβάλλονται με ειδικό ειδικό μηχανήμα ή γυαλιά που χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό της ορατότητας κάθε εικόνας μόνο στο αριστερό ή το δεξί μάτι του θεατή.

Οι ταινίες 3D είναι γνωστές με κάποια μορφή από το 1915, αλλά υποβαθμίστηκαν με τον καιρό από την βιομηχανία κινηματογραφικών ταινιών, λόγω του δαπανηρού υλικού και των διαδικασιών που απαιτούνται για την παραγωγή και εμφάνισή τους.

Στις ΗΠΑ, οι τρισδιάστατες κινηματογραφικές ταινίες εμφανίστηκαν το 1950 και, λίγο μετά, εξαπλώθηκαν σε όλο τον κόσμο, χωρίς όμως η επιτυχία τους να έχει διάρκεια.

Στις δεκαετίες του '80 και του '90 γνώρισαν μια παγκόσμια αναζωπύρωση με τις κινηματογραφικές αίθουσες IMAX (προβάλλουν ταινίες από φιλμ μεγαλύτερων διαστάσεων σε οθόνη 22 μ. μήκους και 16 μ. ύψους) και θεματικούς χώρους ταινιών Disney. Οι ταινίες 3D αυτού του είδους ανέβασαν την επιτυχία τους τη δεκαετία του 2000, με αποκορύφωμα αυτή που γνώρισε η ταινία Avatar. Κατόπιν η δημοτικότητά τους έπεσε και πάλι.

Στην Αθήνα, υπάρχουν 12 αίθουσες που προβάλλουν ταινίες του τύπου IMAX.

Λ. Τ.

Ο κουρκουμάς

Ο κουρκουμάς (*Curcuma longa*) είναι ένα ανθοφόρο φυτό, της οικογένειας του τζίντζερ, οι ρίζες του οποίου χρησιμοποιούνται στη μαγειρική. Είναι φυτό πολυετές, ριζωματώδες και πωώδες. Προέρχεται από περιοχές της Ινδίας και της Νοτιοανατολικής Ασίας με μέσες θερμοκρασίες μεταξύ 20 και 30 ° C και σημαντική ετήσια βροχόπτωση, στοιχεία απαραίτητα για την ανάπτυξή του. Το φυτό συλλέγεται κάθε χρόνο για τα ριζώματά του, για την κατανάλωσή του στις τροφές, για τον πολλαπλασιασμό του την επόμενη χρονιά και για χρήση στην κλασική ινδική ιατρική (Siddha ή Ayurveda).

Τα ριζώματα χρησιμοποιούνται νωπά ή βράζονται σε νερό και αποξηραίνονται. Κατόπιν αλέθονται και καταλήγουν σε μια βαθιά πορτοκαλί-κίτρινη σκόνη που χρησιμοποιείται συνήθως για να δίνει χρώμα και άρωμα στις τροφές όπως περίπου το κάρυ. Η σκόνη του κουρκουμά έχει ζεστή, πικρή γέυση μαύρου πιπεριού και άρωμα όπως της μουστάρδας.

Η μεγαλύτερη ποικιλία ειδών κουρκουμά συναντάται στην Ινδία, με περίπου 40 έως 45 είδη, με δεύτερη της Ταϊλάνδης με 30 έως 40 είδη. Άλλες χώρες στην τροπική Ασία έχουν επίσης πολλά άγρια αυτοφυή είδη κουρκουμά.

Στις Αγιουρβεδικές (Ινδία) πρακτικές, η κουρκουμή έχει χρησιμοποιηθεί για τη θεραπεία μιας ποικιλίας εσωτερικών διαταραχών, όπως δυσπεψία, λοιμώξεις του λαιμού, κοινά κρυολογήματα ή παθήσεις του ήπατος,

καθώς και τοπικά, για τον καθαρισμό των πληγών ή την θεραπεία πληγών του δέρματος. Στην ίδια χώρα θεωρείται επίσης ευώδη και ιερή και έχει χρησιμοποιηθεί εδώ και χιλιετίες σε διάφορες Ινδουιστικές τελετές. Ταυτόχρονα εξακολουθεί να παραμένει δημοφιλής στην Ινδία για τις γαμήλιες και τις θρησκευτικές τελετές.

Αλλά και στον Ινδουιστικό πνευματισμό ο κουρκουμάς έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Τα ράσα των Ινδουιστών μοναχών χρωματίζονταν παραδοσιακά με κίτρινη χρωστική ουσία από κουρκουμά. Λόγω του κίτρινου-πορτοκαλί χρωματισμού του συνδέθηκε με τον ήλιο στην μυθολογία της αρχαίας θρησκείας των Ταμίλ. Το κίτρινο είναι το χρώμα του ηλιακού πλέγματος «τσάκρα», το οποίο στην παραδοσιακή ιατρική των Ταμίλ είναι ένα ενεργειακό κέντρο. Το πορτοκαλί είναι το χρώμα του ιερού οστού «τσάκρα».

Αν και χρησιμοποιείται εδώ και χιλιάδες χρόνια στην παραδοσιακή ιατρική της Ινδίας, της Κίνας και άλλων ασιατικών χωρών, δεν υπάρχουν αξιόπιστες κλινικές ενδείξεις για τη χρήση κουρκουμά ή του συστατικού της, της κουρκουμίνης, για αποτελεσματική θεραπευτική χρήση.

Διάφορα είδη που χρησιμοποιούνται σήμερα και πωλούνται ως «κουρκουμάς» έχει αποδειχθεί ότι ανήκουν σε παρεμφερή φυτά. Γι' αυτό και μόνο αυτά της Νότιας Ινδίας αναγνωρίζονται ως γνήσια του είδους *Curcuma longa*.

Π. Α.

Φυτό κουρκουμά

Κουρκουμάς, κορίανδρος και τσίλι. Τρία πολύτιμα προϊόντα της Ινδίας.

Dussehra, ένα από τα τρία μεγάλα φεστιβάλ της Ινδίας, σχετίζεται με τον κουρκουμά.

L'industria del cioccolato

Η βιομηχανία της σοκολάτας

Η σοκολάτα παράγεται από το φρούτο του κακαόδεντρου, φυτό που κατάγεται από την τροπική Αφρική, όταν ακόμα η ήπειρος δεν είχε πάρει αυτό το όνομα.

Τα φρούτα του κακάο είναι μεγάλα και σαρκώδη και περιέχουν σπόρους, οι οποίοι, σύμφωνα με το μύθο των Αστέκων, δόθηκαν στους ανθρώπους από το φτερωτό φίδι.

Από τα φρούτα του κακάο, με την βιομηχανική επεξεργασία, παράγεται σήμερα η σοκολάτα, ένα από τα τρόφιμα που εκτιμούν ιδιαίτερα τόσο οι λαίμαργοι όσο και οι μη λαίμαργοι καταναλωτές.

Σε αυτή την ολιγοσέλιδη συλλογή, μετά από μία μικρή ιστορική παρένθεση, θα γνωρίσουμε τη μεταμόρφωση της σοκολάτας, καθώς και τις γνωστότερες βιομηχανίες της.

ΠΛΑΝΟ

- 1 Η ανακάλυψη και η βιομηχανική επεξεργασία
 - 1.1 Η γνωριμία με το κακάο
 - 1.2 Ο μετασχηματισμός του σε σοκολάτα
- 2 Η βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας
 - 2.1 Βιομηχανίες σε Ελβετία και Ιταλία
 - 2.2 Βιομηχανίες στην υπόλοιπη Ευρώπη

1. Ανακάλυψη και βιομηχανική επεξεργασία

1.1 Γνωριμία με το κακάο

Ο Ισπανός στρατηγός Ερνάν Κορτές, αφού κατέκτησε την αυτοκρατορία των Αζτέκων, έφερε στην Ευρώπη του σπόρους του κακάο.

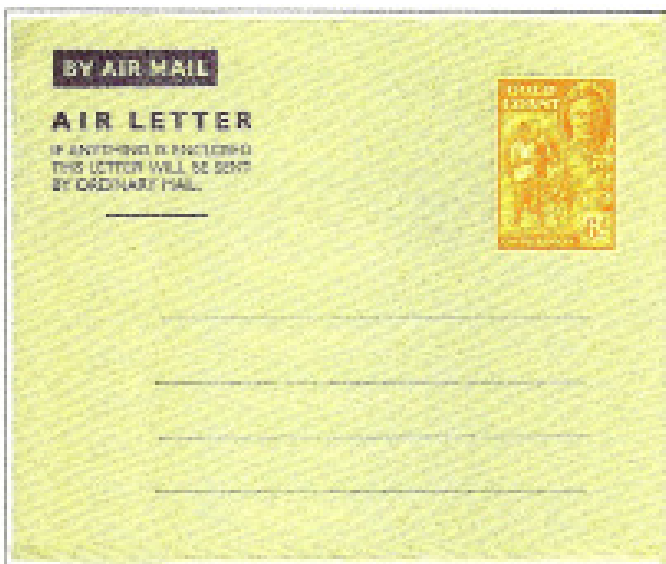
Είδωλο και θεότητα των Αζτέκων

Κόστα Ρίκα 1973 .Δοκίμιο εκτύπωσης χωρίς οδόντωση

Ο Σουηδός φυσιοδίφης Κάρολος Ληναίος κατέταξε για πρώτη φορά το κακαόδέντρο ως "theobroma cacao" (θεός & βρώση), δηλαδή "τροφή των θεών".

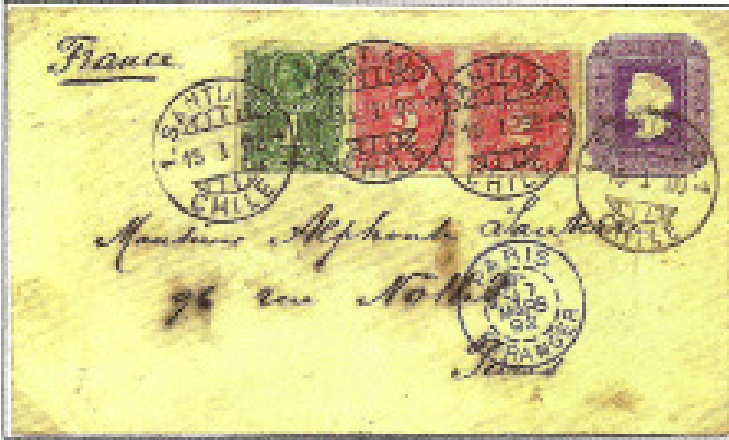

Γραμματόσημα από μπομπίνα

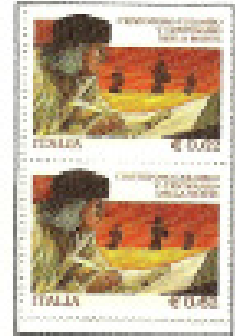
1. Ανακάλυψη και βιομηχανική επεξεργασία

1.1 Γνωριμία με το κακάο

Ο Χριστόφορος Κολόμβος, το 1502, κατά τη διάρκεια του τελευταίου ταξιδιού του στην Αμερική, είχε την ευκαιρία να δοκιμάσει ένα ρόφημα με βάση το κακάο.

Χιλή. Φάκελος/μονόφυλλο των 5 σ., βιολέ, με συμπληρωματικά τέλη (2 X 2 σ. και 1 X 1 σ.) από Σαντιάγο Ι προς Παρίσι, 15.01.1892

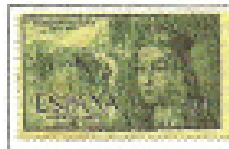

Ιταλία 2006 –Κάθετο ζεύγος Ποικιλία - Λείπει στο κάτω μέρος το κείμενο "I.P.Z.S.S.p.A. Roma 2006 - AM Maresca"

Επιστέφοντας ο Κολόμβος, έφερε μαζί του καρπούς κακάο.

Ο Κολόμβος, μεταξύ άλλων δώρων, προσέφερε στους καθολικούς βασιλείς Ισαβέλλα και Φερδινάνδο καρπούς κακάο, χωρίς αυτοί να δώσουν σημασία.

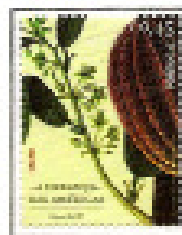
Βασίλισσα Ισαβέλλα

1. Ανακάλυψη και βιομηχανική επεξεργασία

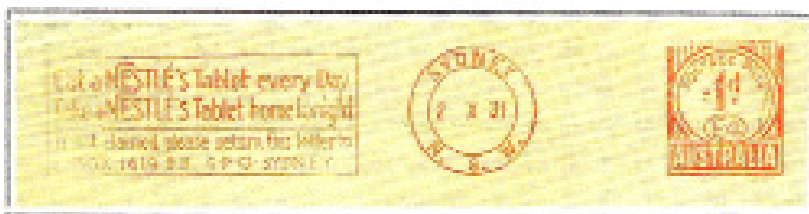
1.2 Μετασχηματισμός του σε σοκολάτα

Το κακαόδεντρο είναι φυτό που φύεται και συλλέγεται στις τροπικές ζώνες. Ωστόσο, δεν είναι εκεί που μετατρέπεται σε σοκολάτα.

Ο Francois-Louis Cailler άνοίξε στην Ελβετία, κοντά στη γενέτειρά του Nevey, μία από τις πρώτες μηχανοποιημένες βιομηχανίες παραγωγής σοκολάτας.

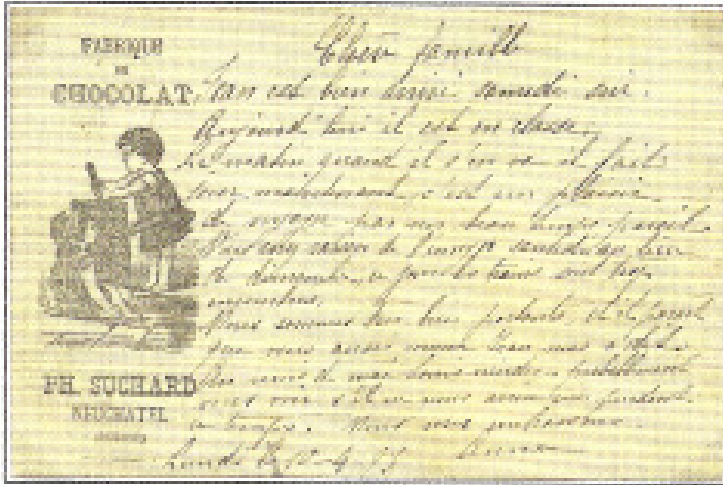
Εξέλιξη αυτής της βιομηχανίας ήταν η γνωστή πολυεθνική ΝΕΣΤΛΕ

Μηχανόσημα αυστραλιανής και ισπανικής ΝΕΣΤΛΕ

1. Ανακάλυψη και βιομηχανική επεξεργασία

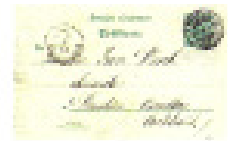
1.2 Μετασχηματισμός του σε σοκολάτα

Ταξιδεμένο γερμανικό μονόφυλλο των 5 με ιδιωτική διαφήμιση (10.04.1893)

Παιδιά που ανακατεύουν μείγμα σοκολάτας

Η χειροτεχνική σοκολατοποιία δημιούργησε αριστουργήματα

Πίσω όψη μονόφυλλου (Σμίκρυνση 30%)

Βέλγιο, 1999 Χωρίς οδόντωση

Ένας από τους πιο επιτυχημένους συνδυασμούς ήταν με τα φουντούκια. Έδωσε εξαιρετικά προϊόντα.

Κίνα, 2010 Μονόφυλλο των 80 σ.

1. Ανακάλυψη και βιομηχανική επεξεργασία

1.2 Μετασχηματισμός του σε σοκολάτα

Οι πλάκες είναι η τυπική φόρμα βιομηχανικής παραγωγής σοκολάτας.

Με περισσότερο φροντισμένη επεξεργασία μπορούμε να λάβουμε σοκολατάκια μικρά σε μέγεθος και σε περίτεχνα σχέδια.

IT OBT WHEN YOU SEND A BOX OF BELGIAN CHOCOLATES FROM CHOC EXPRESS.

Think of someone close to you, then send them a box of those gorgeous Belgian chocolates for just £3.95. That's £1 off the normal price of £4.95. Wrapped in a tasteful gift box, they're a lovely way to let someone know you're thinking of them. We'll even include your personal message on a greetings card.

To take advantage of this offer all you have to do is:

1. Describe who you wish to send the chocolates to and, on a separate sheet of paper, write their name and address (including postcode) plus a short personal message (max. 12 words).
2. If you have a preferred delivery date, please specify. Minimum processing time is 7 days. See Terms & Conditions.
3. Fill in your name, address and delivery date in the space provided on the inside cover of this stamp book.

Then send the frame cover of this stamp book in proof of purchase along with your sheet of paper, and a cheque/postal order for £3.95 made payable to ChocExpress Ltd, in: Royal Mail Distribution, ChocExpress, Mint House, Newark Close, Rossett, SG45HT.

SEND SOME 1ST CLASS CHOCOLATES

10 First Class Greetings Stamps

10 1st Class Greetings Stamps and 10 Free Greetings Labels

2 Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

2.2 Βιομηχανίες σε Ελβετία και Ιταλία

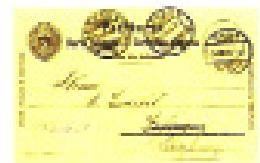
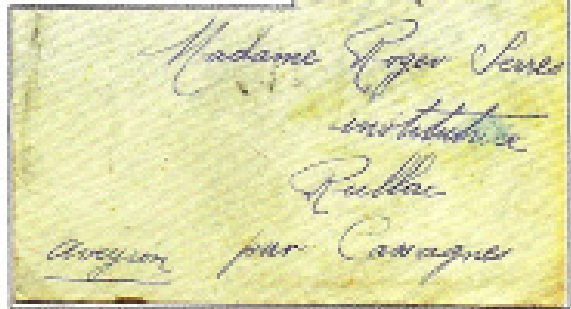

Από τους πιο παλιούς οίκους σοκολάτας, ο οίκος SUCHARD, ιδρύθηκε στην πόλη Serrieres, παλιά περιοχή του Neuchatel, το 1826

Επιστολή ταχ/νη στις 18.07.1936 με διαφημιστική μπαντελέτα SUCHARD

Οι σοκολάτες SUCHARD είναι τόσο εξαιρετικές, ώστε στο Grand Prix της έκθεσης του Παρισιού του 1900 έλαβαν την μέγιστη αναγνώριση: Χρυσό μετάλλιο.

Πίσω όψη μονόφυλλου (Σμίκρυνση 30%)

Ελβετικό ιδιωτικό μονόφυλλο ταχυδρομημένο στις 4.01.1909.

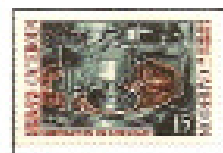
2. Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

2.2 Βιομηχανίες σε Ελβετία και Ιταλία

Διάτρηση (perfin) L & S (Lindt and Sprunghi) σε φάκελο της εταιρείας (19.07.1912)

Στη Βέρνη, ο Ελβετός Rudolph Lindt επινόησε μία τεχνική για λιωμένη σοκολάτα, που στα γερμανικά ονομάστηκε conchieren

Μηχανή για το conchaggio

Άλλο σημαντικό εργοστάσιο παραγωγής σοκολάτας είναι η "Ovomaltine", που ιδρύθηκε το 1904.

Ελβετικό ιδιωτικό μονόφυλλο με πληρωμένη απάντηση και διαφήμιση της "Ovomaltine" (4.08.1924)

2 Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

2.2 Βιομηχανίες σε Ελβετία και Ιταλία

Στην Ιταλία, κυρίως στο Τορίνο, άρχισε να ανθίζει η βιομηχανία σοκολάτας. Το 1850, ο Michelo Talmonne ίδρυσε εκεί ένα εργοστάσιο σοκολάτας και κακάο.

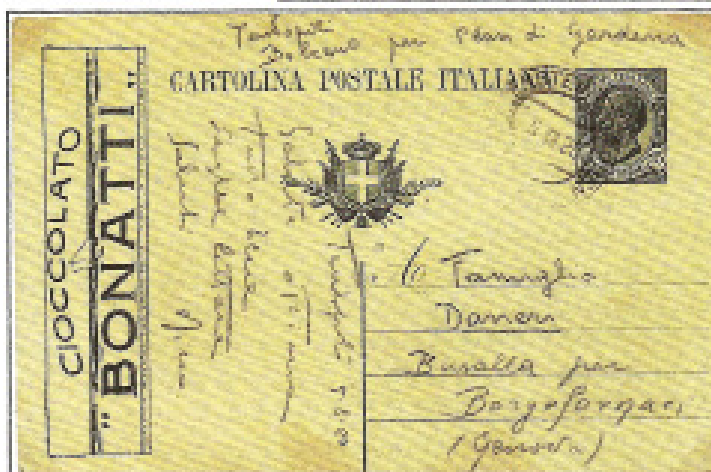
Ιταλικό μονόφυλλο τύπου Leonī των 10 σ

Η σοκολάτα γάλακτος ήταν ένα από τα προϊόντα που εκτίμησε ιδιαίτερα το κοινό.

Ιταλικό μονόφυλλο εσωτερικού, τύπου Michetti, με διαφήμιση μετά από άδεια των ταχυδρομείων.

Η σοκολατοποιία Bonatti μπορεί να θεωρηθεί ότι συνέβαλε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας του προϊόντος, το δεύτερο ήμισυ του 1800.

Ιταλικό μονόφυλλο εσωτερικού, τύπου Leonī, με διαφήμιση μετά από άδεια των ταχυδρομείων.

2. Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

2.2 Βιομηχανίες σε Ελβετία και Ιταλία

Το 1922 γεννήθηκε η "bacio Perugina". Η ιδέα ήταν της Luisa Spagnoli, η οποία, στο κατάστημα της Περούτζια ανάμιξε κόκκους φουντουκιού με σοκολάτα, δημιουργώντας ένα νέο σοκολατάκι που ονομάστηκε "gazzotto". Αργότερα, το "gazzotto" μετονομάστηκε σε "bacio" (φιλί).

Το "bacio Perugina" υπήρξε πάντα συνώνυμο με την γλυκύτητα και τρυφερότητα.

Ιταλία, 1924. Παρήχθη αλλά δεν είχε ταχυδρομική χρήση.

Το 1942 γεννήθηκε στην Alba η εταιρεία Ferrero, η οποία, σε διάστημα μισού αιώνα έγινε πολυεθνική, μία από τις σημαντικότερες στον κόσμο

Το "Mon Chéri" είναι το πρώτο σοκολατάκι με κεράσι (πραλίνα, λικέρ και κεράσι). Το παρήγε πρώτη βιομηχανική η Ferrero.

2. Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

2.2 Βιομηχανίες στην υπόλοιπη Ευρώπη

Με τον καιρό οι βιομηχανίες σοκολατοποιίας διαχύθηκαν σε όλη την Ευρώπη, στις χώρες που μέχρι σήμερα παραμένουν οι κυριότεροι παραγωγοί.

Στη Γαλλία η σοκολάτα Menier παρή-
γετο επί 150 χρόνια, μέχρι το 1992.

Διαφημιστική
μπαντελέτα

Γαλλία, 1923, δοκίμιο
επισήμανσης σε μαύρο

Πίσω όψη
(Σμίκρυνση 20%)

Γαλλία, 1997.
Μονόφυλλο
τύπου Sage
των 15 c.

Η Γαλλική σοκολάτα
της Ένωσης, ακόμα
και μέχρι τις μέρες
μας παραμένει μία
από τις καλύτερες
της Ευρώπης.

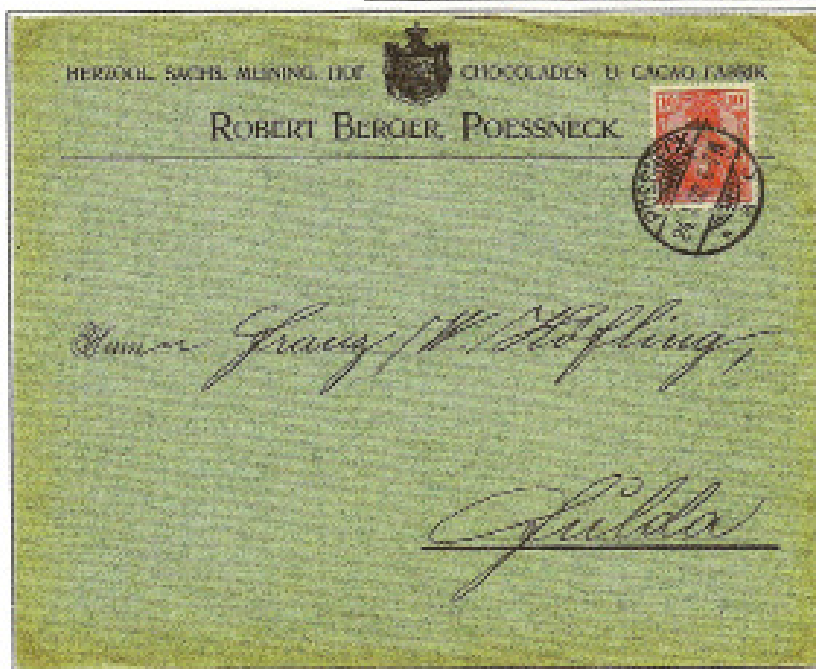

Στη Γερμανία,
η σοκολάτα
Weinberg θεω-
ρείται ως
μία από τις
καλύτερες.

2. Βιομηχανική παραγωγή της σοκολάτας

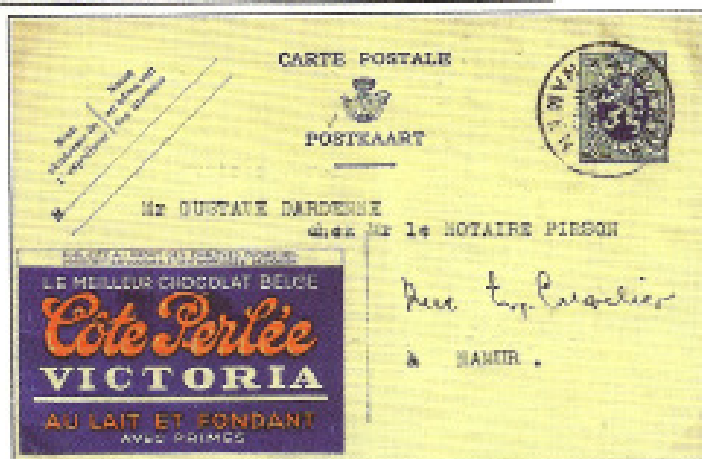
2.2 Βιομηχανίες στην υπόλοιπη Ευρώπη

Τέλος, ολοκληρώνουμε τη 12σέλιδη συλλογή μας με δύο ακόμη φημισμένες σοκολατοποιίες. Την γερμανική Berger που παράγεται από την εταιρεία Poessneck...

Διάτρηση (perfin) RB (Robert Berger)

...και την περίφημη βελγική VICTORIA.

Βελγικό μονόφυλλο τύπου Publibel του 1933

Αχ! Αυτό το πλάνο...

ΟΙ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΤΕΣ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΠΑΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΥΠΕΛΟ Η πρώτη ανάπτυξη του διεθνούς ποδοσφαίρου

"VERONAFIL 2019". Massimiliano Bruno, Ιταλία. 90 βαθμοί, Χρυσό Μετάλλιο.

(Διεθνές πρωτάθλημα Θεματικού Φιλοτελισμού. Πρώτο βραβείο κατηγορίας Αθλητισμού).

1 ΑΠΟ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΕ ΕΝΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΥΠΕΛΛΟ

- 1.1 Παιχνίδια με την μπάλα παίζονταν ανάκαθεν, σε όλο τον κόσμο
(Η αυγή του ποδοσφαίρου)
 - 1.2 Η ανάπτυξη του ποδοσφαίρου οδηγεί σε ομοσπονδίες και κοινούς κανόνες
(Οι πρώτες οργανώσεις του παιχνιδιού: οριστικοί κανόνες και ρόλοι)
 - 1.3 Το ποδόσφαιρο αποκτά σύντομα διεθνή διάσταση (Ίδρυση Εθνικών Ομοσπονδιών)
 - 1.4 Το διεθνές ποδόσφαιρο κατακτά τους Ολυμπιακούς Αγώνες
(Ολυμπιακά τουρνουά ποδοσφαίρου 1908-1920)
 - 1.5 Το ολυμπιακό τουρνουά γίνεται ντε φάκτο παγκόσμιο πρωτάθλημα
(Το τουρνουά του 1924 συγκεντρώνει ομάδες από όλες τις ηπείρους)
 - 1.6 Η περαιτέρω ανάπτυξη του διεθνούς ποδοσφαίρου απαιτεί πλήρη αυτονομία
(Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1928, τίθενται νέα θεμέλια στο παιχνίδι)
- ### 2 ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΥΠΕΛΟΥ (Ο Jules Rimet επινοεί το κύπελο)
- 2.1 Η παγκόσμια οικονομική και πολιτική κρίση δεν σταματά την ιδέα του Rimet.
(Ο Jules Rimet δημιουργεί το Κύπελο)
 - 2.2 Εξατίας αυτής της επιτυχίας, η Ουρουγουάη είναι η πρώτη που το φιλοξενεί.
(Μοντεβιδέο 1930: Δέσμευση στην οργάνωση, υπεροχή στο γήπεδο)
 - 2.3 Το κύπελο στην Ιταλία παρά τα πολιτικά ζητήματα και τις ταραγμένες σχέσεις
(Ιταλία 1934: Επικράτηση των ευρωπαϊκών ομάδων)
 - 2.4 Η σκιά του πολέμου σκιάζει την επιτυχία του Κυπέλλου
(Παρίσι 1938: Οι ομάδες της κεντρικής Ευρώπης επιβεβαιώνουν την υπεροχή τους)
 - 2.5 Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος διακόπτει το κύπελο, όχι τα παιχνίδια
(1939-1949: μια δεκαετία χωρίς το κύπελο)

3 ΕΝΑ ΑΣΤΕΡΙ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ: ΒΡΑΖΙΛΙΑ

- (Η αργή αλλά διαρκής πορεία για την κατάκτηση του κυπέλλου)
- 3.1 Το κύπελλο επανεκκινεί από τη Νότια Αμερική
(Βραζιλία 1950: από μια αργή επιστροφή, σε ένα συγκλονιστικό τελικό)
 - 3.2 Η τηλεοραση προσφέρει στο παγκόσμιο κύπελο ένα διεθνές κοινό
(Ελβετία 1954: Το "Θαύμα της Βέρνης" σκουπίζει τη χρυσή ομάδα)
 - 3.3 Μία μεγάλη ομάδα κλέβει την παράσταση
(Σουηδία 1958: Η Βραζιλία επανέρχεται στο προσκήνιο, χάρη στο νεαρό Πελέ).
- ### 4 ΒΡΑΖΙΛΙΑ: Ο' CANECO É' NOSSO (ΤΟ ΚΥΠΕΛΟ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΜΑΣ)
- (Η οριστική κατάκτηση του Παγκοσμίου Κυπέλλου)
- 4.1 Ο συναγωνισμός υπερνικά μεγάλες αποστάσεις και καταστροφές από σεισμούς.
(Χιλή 1962: Το βραζιλιάνικο "futbol bailado" (χορευτικό ποδόσφαιρο) πάλι κυριαρχεί)
 - 4.2 Το κύπελο αποβιβάζεται στην κοιτίδα του ποδοσφαίρου
(Αγγλία 1966: Οι Άγγλοι αποδεικνύουν ότι είναι οι καλύτεροι)
 - 4.3 Το κύπελο Jules Rimet πετάει προς το Ρίο
(Μεξικό, 1970: 3η επιτυχία της Βραζιλίας. Τέλος του Κυπέλλου Jules Rimet).

Διακοπή έκδοσης γραμματοσήμων.

Τα Ταχυδρομεία της Ισλανδίας ανακοίνωσαν ότι από τις 29 Οκτωβρίου του τρ. έτους διακόπτουν την έκδοση νέων γραμματοσήμων. Με ανάρτησή της 7ης Μαΐου στο Facebook, ανακοίνωσαν ότι τα γραμματόσημα που θα κυκλοφορήσουν στις 29 Οκτωβρίου "θα είναι τα τελευταία". Ήδη από το 2019 σχεδίαζαν τη διακοπή για το 2021, αλλά τελικά το τέλος ήρθε νωρίτερα. Αιτία αυτής της απόφασης το μεγάλο κόστος παραγωγής γραμματοσήμων και η μικρή ανταπόκριση των συλλεκτών.

Νέα Διοικητικά Συμβούλια

Το νέο Δ.Σ. που προέκυψε από τις εκλογές της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών στις 9 Φεβρουαρίου και την κατόπιν συγκρότησή του σε σώμα είναι το εξής:

Ανάργυρος Γιαννακόπουλος Πρόεδρος
Νικόλαος Ανδρεϊώτης Αντιπρόεδρος
Κωνσταντίνος Δημησιάνος Γ. Γραμματέας
Ιωάννης Ψαριανός Ειδικός Γραμματέας
Αθανάσιος Στεφανής Ταμίας
Μιχαήλ Τζιγκουνάκης Βοηθός Ταμίας
Δημήτριος Στεφάνου Κοσμήτωρ
Βασίλειος Πετρόχειλος Έφορος Α'
Ιωάννης Χαβάτζας Έφορος Β'.

Βραβείο Μπίνου 2019

Σύμφωνα με ομόφωνη απόφαση της επιτροπής που όρισε η ΕΦΟ για την απονομή του ετήσιου βραβείου Χ. Μπίνου για το καλύτερο έργο φιλοτελικής φιλολογίας, αυτό απενεμήθη στον Γιάννη Νταή για το έργο του Οι σφραγίδες των Ταχυδρομικών Γραφείων.

Η σχετική επίδοση θα πραγματοποιηθεί στην ετήσια τακτική συνέλευση της Ελληνικής Φιλοτελικής Ομοσπονδίας όταν πάψουν να ισχύουν τα περιοριστικά μέτρα.

Βραβείο Αζαρίτη

Η Φιλοτελική Εταιρεία Αθηνών απένειμε και εφέτος το καθιερωμένο ανά έτος βραβείο Ν. Ατζαρίτη για το 2019. Η τελετή της επίδοσης του βραβείου πραγματοποιήθηκε στις 4 Μαρτίου, στην κατάμεστη αίθουσα της οδού Τήνου, από τον Πρόεδρο της ΦΕΑ Αργύρη Γιαννακόπουλο. Τιμώμενο πρόσωπο ο γνωστός φιλοτελιστής Γιώργος Σωτηρόπουλος. Στη σύντομη αναφορά του προέδρου για το σκεπτικό της ομόφωνης απόφασης του ΔΣ της Εταιρείας, έκανε λόγο στην "πολύπλευρη προσφορά του τιμωμένου στην προαγωγή και ανάπτυξη του φιλοτελισμού στη χώρα μας".

Θερμά συγχαίρουμε.

Ξένη αναδημοσίευση άρθρου μας

Η ιστοσελίδα της Φιλοτελικής και Νομισματικής Εταιρείας του Κάλιαρι της Σικελίας, συνεχίζοντας τη σειρά αναδημοσιεύσεων άρθρων του Θεματικού Φιλοτελιστή, παρουσίασε αυτή τη φορά το άρθρο "Κλουβιά πουλιών", που παρουσιάστηκε στο τεύχος 79.

Εθνικοί αντιπρόσωποι.

Η Ελληνική Φιλοτελική Ομοσπονδία όρισε εθνικούς αντιπροσώπους, για την μεν δική μας διεθνή έκθεση NOTOS 2021 τον Θωμά Αρβανίτη (oldpostnet@gmail.com) και για την επίσης διεθνή IBRA 2021 της Γερμανίας τον Αλέξανδρο Σαββόπουλο (asavor@hotmail.com).

Η "Βαρντάσκα", προτού γίνει "Μακε- νία" και "Βόρεια Μακεδονία"

φος

δο-

Η πρώτη μεγάλη έκθεση μοντέρνας τέχνης των ΗΠΑ

The 1913 **Armory Show** introduced avant-garde art to this country. The highly controversial exhibition included Marcel Duchamp's *Nude Descending a Staircase, No. 2* that now hangs at the Philadelphia Museum of Art.
CELEBRATE THE CENTURY - 1910s

Η "Armory Show" του 1913, επίσης γνωστή ως Διεθνής Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης, είναι μια έκθεση που διοργανώθηκε από το Σύλλογο Αμερικανών Ζωγράφων και Γλυπτών και διάρκεσε ένα μήνα. Ήταν η πρώτη μεγάλη έκθεση μοντέρνας τέχνης στην Αμερική, καθώς και μία από τις πολλές εκθέσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στις ευρείς χώρους των οπλοστασίων της Εθνικής φρουράς των ΗΠΑ. Η έκθεση υπήρξε σημαντικό γεγονός στην ιστορία της αμερικανικής τέχνης διότι εισήγαγε στους έκπληκτους και μη εξοικειωμένους στη σύγχρονη τέχνη Αμερικανούς τις νέα ευρωπαϊκές τάσεις, όπως ο φωβισμός, ο κυβισμός, και ο φουτουρισμός.

Ωστόσο, πανέμορφο είναι και το γραμματόσημο για τα 100 χρόνια της έκθεσης, με πολύτιμες πληροφορίες στην πλευρά της γόμας.

Nicholas Winton Ο σωτήρας 669 παιδιών

Ο Nicholas Winton γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1909. Αν και οι γονείς του είχαν γερμανικό-Εβραϊκή καταγωγή, βαφτίστηκε Χριστιανός. Το πραγματικό όνομα της οικογένειας ήταν Wertheimer. Το άλλαξαν όμως σε Winton για να ακούγεται περισσότερο ως Βρετανικό.

Με τη συμφωνία του Μονάχου της 29ης Σεπτεμβρίου 1938, η Τσεχοσλοβακία παραχώρησε στη ναζιστική Γερμανία τα γερμανόφωνα εδάφη της, γνωστά ως Σουδητία. Με την προσάρτηση των περιοχών αυτών, ο εβραϊκός πληθυσμός αισθάνθηκε άμεσα τη ναζιστική απειλή. Οι αντισημιτικοί νόμοι που θεσπίστηκαν στη Γερμανία άρχισαν γρήγορα να εφαρμόζονται και στη Σουδητία. Νόμοι που απογύμνωναν τους Εβραίους από τα δικαιώματά τους. Γι' αυτό, και για να αποφύγουν τις ναζιστικές διώξεις, άρχισαν αμέσως τις προσπάθειες μετανάστευσης.

Το Δεκέμβριο του 1938, ο Winton σχεδίαζε ένα ταξίδι για σκι στην Ελβετία, αλλά ένας Άγγλος φίλος του, ο Martin Blake, του ζήτησε να επισκεφθεί την Πράγα για να τον συνδράμει σε κάποιο πρόβλημα. Αυτό το απροσδόκητο ταξίδι όχι μόνο θα επηρέαζε αποφασιστικά τη ζωή του Winton, αλλά έμελλε να αλλάξει και τη ζωή εκατοντάδων παιδιών Εβραίων και των οικογενειών τους στην Τσεχοσλοβακία.

Ο Winton δεν λειπούργησε μόνος. Ο Blake βρισκόταν στην Τσεχοσλοβακία ως συνεργάτης της Βρετανικής Επιτροπής για τους Τσέχους Πρόσφυγες. Η Επιτροπή ιδρύθηκε το Οκτωβρίου 1938 για να βοηθήσει τους πρόσφυγες των προσαρτημένων περιοχών της Σουδητίας. Στην Πράγα, ο Winton επισκέφθηκε στρατόπεδα αυτών

των προσφύγων και είδε από πρώτο χέρι τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζούσαν. Γι' αυτό από το Δεκέμβριο του 1938 αποφασίστηκε ολοκληρωτικά στη μεταφορά των προσφυγόπουλων από την Τσεχοσλοβακία προς την Μεγάλη Βρετανία.

Όπως ήδη γινόταν στη Γερμανία και την Αυστρία, χιλιάδες Εβραίοι γονείς στέκονταν στην ουρά του ξενοδοχείου ΠΡΑΓΑ και αργότερα σε ευρύτερο χώρο, για να παραδώσουν τα παιδιά τους και να μεταφερθούν στην ασφάλεια της Μεγάλης Βρετανίας.

Η πρώτη μεταφορά από Πράγα προς τη Βρετανία έγινε στις 14 Μαρτίου 1939, και η τελευταία, 68 παιδιών, στις 2 Αυγούστου 1939. Μία ακόμα προγραμματισμένη για το Σεπτέμβριο δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ γιατί κηρύχθηκε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.

Ο Winton, μόλις επέστρεψε στο Λονδίνο συνάντησε τα παιδιά που είχε στείλει εκεί και αμέσως ασχολήθηκε με την εξεύρεση πόρων για την ολοκλήρωση της επιχείρησης διάσωσης και την αναζήτηση πρόθυμων οικογενειών που θα τα αναλάμβαναν. Στο μεταξύ, δεν είχε μιλήσει σε κανέναν γι' αυτές του τις ενέργειες. Ούτε καν στη σύζυγό του. Όλες τις σημειώσεις με τα στοιχεία και τις φωτογραφίες των παιδιών τις διατηρούσε κρυμμένες σε χώρο εκτός σπιτιού, μέχρι που τα ανακάλυψε τυχαία η γυναίκα του στα τέλη του 1988.

Αυτή την χρονική περίοδο υπήρξε αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις «Kindertransports» (μεταφορές παιδιών), καθώς τα «παιδιά» άρχισαν να οργανώνουν τις πρώτες τους συγκεντρώσεις. Μέχρι τότε

Ο Ν. Γουίντον έσωσε τις ζωές 669 παιδιών.

Στο βάθος διακρίνονται παιδιά στο σταθμό του τρένου.

το ερώτημα παρέμενε ακόμα αναπάντητο: Ποιος τα είχε διασώσει;

Το «μυστικό» λύθηκε κατά τη διάρκεια μιας επιτυχημένης τηλεοπτικής εκπομπής του BBC με τίτλο «That's Life» (1988). Ο πανέξυπνος παραγωγός της εκπομπής κάλεσε τον Winton και πολλά από τα 669 παιδιά (ήδη ενήλικες) που ο Winton είχε διασώσει χωρίς να του φανερώσει το λόγο της πρόσκλησης. Κάποια στιγμή, ο οικοδεσπότης της εκπομπής άρχισε να αναφέρεται στο ιστορικό γεγονός της διάσωσης των παιδιών της Τσεχίας το 1939 ενώ, ταυτόχρονα, ο τηλεοπτικός φακός εστίασε στο κοινό. Τότε όλοι σηκώθηκαν όρθιοι και τους παρουσιάστηκε ο Winton. Ήταν η πρώτη φορά που αντίκριζαν τον άνθρωπο που τους είχε σώσει τη ζωή.

Πολλές οι τιμές που αποδόθηκαν στον Winton όταν έγινε γνωστή η δράση του: Επίτιμος δημότης της Πράγας, «Sir» από τη βασίλισσα Ελισάβετ Β' (2002), «Βρετανός ήρωας του Ολοκαυτώματος» από τη βρετανική κυβέρνηση (2010), άγαλμα αφι-

ερωμένο σ' αυτόν έξω από τον Κεντρικό Σιδηροδρομικό Σταθμό της Πράγας (2009), άγαλμα στο Λονδίνο, και πολλές άλλες.

Την 1η Σεπτεμβρίου 2009 ένα ειδικό τρένο έφυγε από το Λονδίνο για την Πράγα, κάνοντας την ίδια διαδρομή του «Kindertransport». Ο Winton, μαζί με τους επιζώντες και τις οικογένειές τους πραγματοποίησαν το ίδιο ταξίδι που είχαν κάνει το 1939. Ήταν η 70η επέτειος από την τελευταία μεταφορά παιδιών από την Τσεχία. Ωστόσο, υπήρξαν πολλά άλλα παιδιά που δεν πρόλαβαν να χρησιμοποιήσουν αυτό το τρένο το 1939. Κηρύχτηκε ο πόλεμος, όλες οι μεταφορές από την Πράγα σταμάτησαν και τα

περισσότερα κατέληξαν με τους γονείς τους στα κρεματόρια.

Ο Sir Nicholas Winton απεβίωσε στις 1 Ιουλίου 2015 σε ηλικία 106 ετών. Ο κόσμος θα τον θυμάται πάντα για τη σπουδαία ανθρωπιστική του δράση.

Π.Λ.

Ο Γουίντον σε Φάκελο Ημέρας Κυκλοφορίας. Απεικονίζει το άγαλμα που έχει ανεγερθεί στη μνήμη του στο σταθμό της Πράγας, φέρει τίτλο Kindertransport (Μεταφορά παιδιών), καθώς και σύντομο ιστορικό της δράσης του.

"Κυνήλατες" άμαξες!

Σε προηγούμενο τεύχος του Θεματικού Φιλοτελιστή δημοσιεύσαμε μια σειρά από γαλλικά καρτ-ποστάλ με εικόνες σκύλων που έσυραν μικρά κάρα φορτωμένα με διάφορα εμπορεύματα, συχνά και το ίδιο το αφεντικό τους. Τα παλιά χρόνια, η πρακτική αυτή είχε εφαρμογή και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων και στο Βέλγιο, όπως τεκμηριώνεται και στο εικονιζόμενο γραμματόσημο. Κυκλοφόρησε το 1975 με την ευκαιρία της μεγάλης διενούς θεματικής έκθεσης "THEMABELGA 1975", σε μία σειρά έξι κλάσεων που απεικονίζουν παλιά επαγγέλματα. Το εικονιζόμενο βρίσκει την γαλατού σε μία στάση που δίνει την ευκαιρία στο σκύλο-υποζύγιο να πάρει μιαν ανάσα!

Το σινεμά 3-D

Σπίθες φωτιές και αίματα που πετάγονται "έξω από την οθόνη"! Σπαθιά και βέλη που έρχονται κατά πάνω σου και σκύβεις για να τα αποφύγεις!

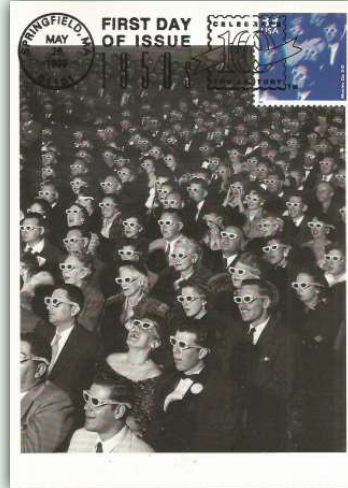
Όλοι οι παλαιότεροι θυμόμαστε ασφαλώς τις τρισδιάστατες στερεοσκοπικές κινηματογραφικές ταινίες. Αυτές που ενίσχυαν την ψευδαίσθηση της αντίληψης του βάθους και πρόσθεταν μια τρίτη διάσταση στην εικόνα. Η καταγωγή τους προέρχεται από τη στερεοσκοπική φωτογραφία. Σε αυτή την προσέγγιση, χρησιμοποιείται ένα σύστημα κανονικής κάμερας για την καταγραφή των εικόνων όπως φαίνεται από δύο όψεις (ή οι εικόνες που παράγονται από υπολογιστή παράγουν τις δύο προοπτικές στη μετα-παραγωγή), και ειδικό οπτικό προβολής ή γυαλιά χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό της ορατότητας κάθε εικόνας μόνο στο αριστερό ή το δεξί μάτι του θεατή.

Οι ταινίες 3D είναι γνωστές με κάποια μορφή από το 1915, αλλά υποβαθμίστηκαν με τον καιρό από την βιομηχανία κινηματογραφικών ταινιών λόγω του δαπανηρού οπτικού και των διαδικασιών που απαιτούνται για την παραγωγή και εμφάνιση μιας 3D ταινίας.

Στις ΗΠΑ, οι τρισδιάστατες κινηματογραφικές ταινίες εμφανίστηκαν το 1950 και, λίγο μετά, εξαπλώθηκαν σε όλο τον κόσμο, χωρίς όμως η επιτυχία τους να έχει διάρκεια.

Στη δεκαετία του '80 και του '90 γνώρισαν μια παγκόσμια αναζωπύρωση με τις κινηματογραφικές αίθουσες IMAX (προβάλλουν ταινίες από φιλμ μεγαλύτερων διαστάσεων σε οθόνη 22 μ. μήκους και 16 μ. ύψους) και θεματικούς χώρους ταινιών Disney. Οι ταινίες 3D αυτού του είδους ανέβασαν την επιτυχία τους τη δεκαετία του 2000, με αποκορύφωμα την αυτή που γνώρισε η ταινία Avatar. Κατόπιν η δημοτικότητά τους έπεσε και πάλι.

Στην Αθήνα, υπάρχουν 12 αίθουσες που προβάλλουν ταινίες του τύπου IMAX.

Ιππήλατη, μεταφερόμενη καμπίνα για την πλαζ

Η συνήθεια των κρύων θαλασσινών λουτρών έφτασε στη Γαλλία λίγο μετά την αυγή του 19ου αιώνα. Συνήθεια που σηματοδότησε την απαρχή του μαγιό και των πρώτων πλαζ, αλλά και αυτή της εκμάθησης της κολύμβησης. Ωστόσο, οι διαδικασίες ήταν τότε αρκετά διαφορετικές από τις σημερινές. Οι κολυμβητές αγοράζουν εισιτήριο κολύμβησης από την «επιχείρηση», η τιμή του οποίου περιλαμβάνει την διάθεση του (ολόσωμου) κοστουμιού του μπάνιου και της πετσέτας, καθώς και την ενοίκιαση της απαραίτητης «άμαξας του μπάνιου».

Αυτή η καμπίνα, όπως θα λέγαμε σήμερα, προστατεύει από τον αέρα του βόρειου Ατλαντικού και, κυρίως, από τα αδιάκριτα μάτια. Σύρεται από ένα άλογο, οδηγεί τον ντυμένο κολυμβητή μέχρι την ακτή και τον περιμένει μέχρι το τέλος του λουτρού του.

Οι πρώτες τρεις τέτοιες άμαξες εμφανίστηκαν τον Αύγουστο του 1824. Αναφέρεται ότι το 1839 υπήρχαν τριάντα και, λίγα χρόνια αργότερα, σαράντα.

Εκείνα τα χρόνια περίπου εμφανίστηκαν και οι πρώτες παραθαλάσσιες ενοικιαζόμενες σκηνές.

Μίθρας και Μιθραϊσμός

Στην ιρανική μυθολογία, ο Μίθρας ("φίλος" στα παλιά ιρανικά) είναι ο θεός του φωτός και του Ήλιου, των συμφωνιών και των συμβάσεων. Ο Μίθρας σχετίζεται επίσης με τη δικαιοσύνη, καθώς είναι προστάτης της αλήθειας, αλλά και προστάτης των βοοειδών, θεός γονιμότητας, της συγκομιδής και των υδάτων.

Ως Θεός του Ήλιου, ο Μίθρας απεικονίζεται συνήθως επάνω στο χρυσό άρμα του, τον Ήλιο, που σύρεται από άλογα, όπως με τον Ήλιο στην ελληνική μυθολογία.

Η λατρεία του Μίθρας εξαπλώθηκε από την Περσία σε ολόκληρο τον ελληνικό και ρωμαϊκό κόσμο, και η νέα μυστηριακή θρησκεία ονομάστηκε Μιθραϊσμός. Οι Ρωμαίοι πιστοί θεωρούσαν τον Μίθρα ως θεό του

Ήλιου και τον τιμούσαν σαν προστάτη της πίστης προς τον αυτοκράτορα.

Μετά την αποδοχή του Χριστιανισμού από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο στις αρχές του 4ου αιώνα, ο Μιθραϊσμός έπεσε σε παρακμή και γρήγορα ξεχάστηκε.

Στα γραμματόσημα εικονίζεται σκηνή ταυροκτονίας. Ο Μίθρας σφαγιάζει έναν ταύρο, από το πτώμα του οποίου προέκυψαν όλα τα φυτά και τα ζώα.

Το Ταχυδρομείο κυκλοφόρησε ένα νέο γραμματόσημο.

Τι είναι αυτό το "γραμματόσημο";

Μία δυσάρεστη αλήθεια!

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς

Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Μετά την κυκλοφορία του βιβλίου "Εγχειρίδιο του Θεματικού Φιλοτελισμού", της γνωστής έκδοσης του συλλόγου μας, τα κείμενα της παρούσας στήλης αναπαράγονται από αυτό.

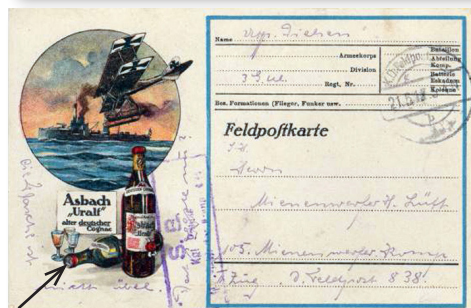
Στρατιωτικά ατελή επιστολικά δελτάρια με διαφημίσεις

Υπάρχει αρκετά μεγάλος αριθμός στρατιωτικών ατελών επιστολικών δελταρίων με διαφημίσεις, που δίνονταν στους στρατιώτες για να τα λάβουν οι οικείοί τους. Στα διαφημιζόμενα προϊόντα, τη μερίδα του λέοντος κατέχουν τα αλκοολούχα ποτά. Συνηθέστερα είναι αυτά της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Θεματικά, έχουν μεγάλο ενδιαφέρον. Καθώς μάλιστα πρόκειται για υλικό που δεν

βρίσκεται εύκολα, προσθέτουν αίγλη στις συλλογές μας.

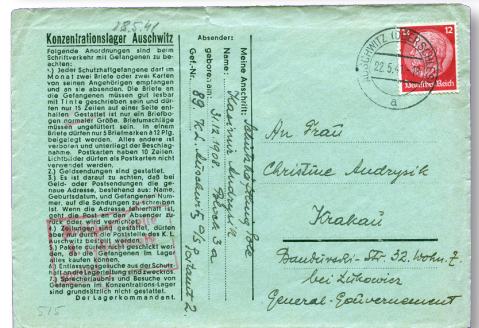
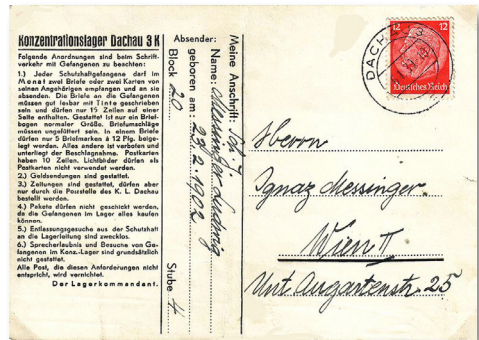
Οι διαφημιστικές παραστάσεις στα στρατιωτικά επιστολικά δελτάρια είναι πλήρως αξιοποιήσιμες θεματικά, πάντα με την προϋπόθεση ότι το δελτάριο έχει εξυπηρετήσει τον προορισμό του. Ότι, δηλαδή, ταχυδρομήθηκε κανονικά και έλαβε τις νόμιμες τις σφραγίδες, όπως συμβαίνει εξάλλου με τα κάθε είδους στρατιωτικά επιστολικά δελτάρια.

Αλληλογραφία αιχμαλώτων πολέμου & εγκλείστων στρατοπέδων συγκεντρώσεως

Η αλληλογραφία αιχμαλώτων πολέμου και εγκλείστων στρατοπέδων συγκεντρώσεως αποτελεί μία σημαντική πηγή υποστήριξης θεματικών πληροφοριών για εκθέματα σχετικά με πολέμους, ιστορία εθνών, περιοχών ή ιστορικών περιόδων, ιστορία της αλληλογραφίας, ιστορία του Ερυθρού Σταυρού, βιογραφίες ιστορικών προσώπων κτλ.

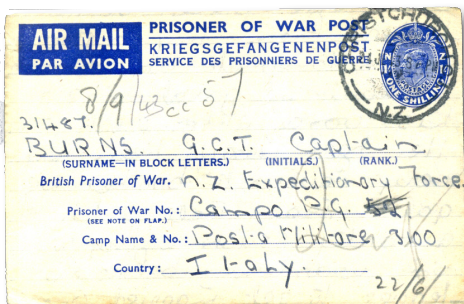

Αλληλογραφία εγκλείστων των στρατοπέδων Νταχάου, Αουσβιτς και Μαουτχάουζεν.

Στο μεγαλύτερο μέρος της διακινήθηκε ατελώς, εφόσον τόσο οι αιχμάλωτοι όσο και οι έγκλειστοι δεν διέθεταν χρήματα για την αγορά γραμματοσήμων. Ήταν λοιπόν επόμενο να λειτουργεί κατά το πρότυπο του στρατιωτικού ταχυδρομείου. Σε ότι αφορά την αλληλογραφία προς αυτούς, άλλοτε χρειαζόταν η καταβολή τέλους και άλλοτε όχι.

Πέραν του αναμφισβήτητου φιλοτελικού ενδιαφέροντος αυτού του υλικού, υπάρχει και μεγάλο ιστορικό, όσο και ανθρωπιστικό ενδιαφέρον. Για παράδειγμα,

Αλληλογραφία προς αιχμαλώτους πολέμου στρατοπέδων Γερμανίας (2) και Ιταλίας

παρακολουθεί κανείς επάνω στα επιστολικά δελτάρια των γερμανικών στρατοπέδων συγκεντρώσεως τις έντυπες οδηγίες και απαγορεύσεις προς τους αλληλογράφους, συναντά ονόματα στρατοπέδων με ονόματα που συγκλονίζουν, όπως Νταχάου, Μαουτχάουζεν, Μπούχενβαλ κ.ά., ιαπωνικών και άλλων στρατοπέδων, παρατηρεί τη συμβολή του Ερυθρού Σταυρού στην προσπάθεια επικοινωνίας με τους συγγενείς... Πρόκειται για ένα υλικό ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που προσελκύει στη συλλογή του χιλιάδες συλλέκτες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σχεδόν πάντα, η αλληλογραφία αιχμαλώτων πολέμου και εγκλείστων στρατοπέδων συγκεντρώσεως συνοδεύεται από λογοκρίσιες, γεγονός που προσθέτει στο φιλοτελικό ενδιαφέρον.

Η χρήση αυτού του υλικού είναι παρόμοια με εκείνη του στρατιωτικού ταχυδρομείου και χρειάζεται λεπτομερή ταχυδρομική και θεματική περιγραφή, ώστε η παρουσία του στο έκθεμα να αποδώσει το καλύτερο βαθμολογικό αποτέλεσμα.

Παντελής Λεούσης

Δύο φύεις επιστολής εγκλείστου του στρατοπέδου Μαουτχάουζεν